Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT — פרייז 20 גראשען — היינט 8 זייטען.

נייער פאלקסבלאט

Nr. 279 | Łódź, Poniedziałek 2 grudnia 1929 | זיבעטער יאהרגאנג | לאדז, מאנטאג, כט חשון תר״צ | № 279

Adres Redakcji i Administracji Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71 | אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פיעטריקאווער 21, טעל. 224-71

„מיר לעבען אין א פערכישופטען קרייז“

די ארימקייט איז גרויס, די קאנסומציע א קליינע, עס פעהלען קאפיטאלען, מ׳דארף הויבען די ווירטשאפט, פיהרען א פרידליכע אויסערן-פאליטיק, גערעכטיג בעהאנדלען די נאציאנאלע מינדערהייטען; דערצו איז נויטיג א שטארקע רעגירונג

פארלעזונג פון האנדעלס-מיניסטער קוויאטקאווסקי

לעמבערג, 1 (טעלעפאניש). נעכטען 12 א זייגער בייטאג האט דער האנדעלס-מיניסטער קוויאטקאווסקי געהאלטען אין לעמבערג א פארלעזונג וועגען „דעם ווירקליכען מצב פון קאמף פאר נייע יסודות אין דער מלוכה-ארדנונג“. דער מיניסטער האט געזאגט:

ס׳איז א ליגען, ווען מען זאגט, אז אונזער קאמף צילט אומצעווארפען די דעמאקראטיע. נישט קיין אנדערע, ווי מארשאל פילסודסקי האט גערופען דעם פארלאמענט צום לעבען. און

ווען דער מארשאל וואלט געוואלט

וואלט ער איהם איצט געקאנט אפשאפען. אונז געהט וועגען צופאסען זיך צו די רעאלע בעדינגונגען פון פוילען, וועלכע איז ארייגעפאסט צווישען שטארקע אייראפעאישע מלוכות. די רעגירונג מוז זוכען אנ׳אנלעהן אין דעם מאכט פון מלוכה-פרעזידענט. די קאנטראל פון פארלאמענט איבער דער רעגירונגס-טעטיגקייט איז

דער מהות פון פארלאמענטאריזם.

און קיינער קועסטיאנירט דאס נישט. דער סיים מוז זיך אבער איינמאל פאר אלע מאל אפזאגען פון מיטרעגירען. זיך אפזאגען פון אויסנוצען די מאנדאטען פאר פערזענליכע אדער פארטיי אינטערעסען. דער פארלאמענט דארף פיהרען געזעצגעבערישע ארבייט, אננעהמען דעם מלוכה-בודזשעט, ראטיפיצירען טראקטאטען און קאנטראלירען די מלוכה-טעטיגקייט.

די קריטיק פון דער רעגירונג דארף זיין א זאכליכע און נישט קיין ביזווילינגע.

א שטארקע רעגירונג — הייסט נישט קיין דיקטאטור

און נישט קיין נעגאטיווע שטעלונג צו דער דעמאקראטיע. קיינער לייקענט נישט, אז דאס איינפיהרען פון א נייער קאנסטיטוציע-רעפארם איז פערבונדען מיט שוועריקייטען. ס׳גענוגט אבער נישט די פאפירענע קאנסטיטוציע.

די פוילישע אויסערן-פאליטיק איז א פרידליכע.

זי זוכט אומעטום צו מילדערען די געגענזאצען און צו געפינען קאמפראמיסען, הגם דאס איז זעהר נישט פאפולער. מיר טארען נישט ריזיקירען, אז מען זאל זי ווידער פערלירען. מיר האבען א מלוכה פון נאר גרויסע ערד-שטחים. מיר האבען נישט קיין גוטע וועגען, קיין רעגולירטע טייכען, אפטע פערפלייצונגען,

נידערגעשלאגענע שטעט

און שטעטלעך, אהן גאסען אהן קאנאליזאציע, אהן בעלייכטונג, שלעכטע קאמוניקאציע — דאס אלץ פערלאנגט ארבייט. און וואס זאלען מיר טון מיט דעם בעפעלקערונגס-צוואוקס אין פוילען, וואס מאכט אויס 400 טויזענד נפשות א יאהר? די עמיגראציע איז טיילווייז אפגעשטעלט. איבעריגענס איז עמיגראציע בלויז א פאליאטיוו. צוליב׳ן

מאנגעל אין קאפיטאלען

זענען מיר נישט אומשטאנד די ראזיגע מחנות צו בעזארגען מיט ארבייט. די ארימקייט איז גרויס.

אין פוילען זענען פערהאן א מיליאן ווירטשאפטען פון 1 ביז 5 העקטאר ערד. די בעזיצער וואלטען געזאלט ארבייטען צו 3000 שעה א יאהר, כדי מפרנס צו זיין זייערע פאמיליעס. אבער דאס גיט זיך זיי נישט איין. צוליב דעם איז די קאנסומציע אזוי קליין. די רויה-שטאפען פון לאנד קענען נישט אויסגענוצט ווערען. די אינדוסטריע דער סוחר, דער האנדווערקער זענען געצוואונגען צו נעהמען טייערע פרייזען, הגם דערביי פערדינען זיי גאר וועניג. דאס פערקלענערט ווירער אמאל די קאנסומציע און ס׳שאפט זיך

א פערכישופטער קרייז.

די ווירטשאפטליכע עקספאנסיע פאדערט גרויסע קרעדיטען, האנדעלס-נעאיבטקייט. מ׳דארף שאפען די בעדינגונגען דורך צילבעוואוסטע אינוועסטיציעס.

ס׳שטעהט אויך

די פראגע וועגען די שטייערן.

אהן שטייערן קען מען זיך נישט (פארשטעלען די ווירטשאפטליכע ענטוויקלונג פאר דער געזעלשאפט, דאס צופיל בעשטייערן דערהרג׳עט אבער דעם מענש, פאר וועלכע די ענטוויקלונג דארף זיין.

אויך די אינטערנאציאנאלע ווירטשאפטליכע ענטוויקלונג פון פוילען טרעפט אן אויף שוועריגקייטען. ס׳ווערט וואס אמאל שווערער צו שליסען גינסטיגע האנדעלס-טראקטאטען צוליב דעם, וואס מיר זענען צוטיילט אויף 3 „זאבארען“ מיט פערשידענארטיגע בערערפענישען, צוליב דער פאליטישער לאגע פון דער פריישטאט דאנציג און צוליב דער יורידישער לאגע פון אויבער-שלעזיען. און די בעדינגונגען, וועלכע איך האב אויסגערעכענט, איז די ארבייט פון דער רעגירונג א זעהר שווערע, זי מוז אננעהמען

שנעלע דעציזיעס

און זיי ענדערען, ווען ס׳איז נאר נויטיג.

ס׳האנדעלט זיך נישט וועגען קיין געשריבענעם פראגראם, וועגען א רעקלאמירען, ס׳האנדעלט זיך דעריין, צי די פראבלעמען, וואס שטעהען פאר פוילען וועלען רעאליזירט ווערען אדער נישט. (די כוחות פון דער רעגירונג דארפען נישט פערשווענדעט ווערען אויף פערטיידיגונג געגען פארטיי-אנגריפען. מיר דארפען נישט פיהרען קיין מעטשען, דאס רעגירען קען נישט איבערגעלאזען ווערען א קערפערשאפט פון עטליכע הונדערט מענשען און די רעגירונג זאל זיך נאר בעראטען.

וואס קומט ארויס דעם בירגער, אז מ׳מאכט איהם אילוזיעס פון דעמאקראטישע פרייהייטען, ווען ער פאלט צוליב דעם אריין אין

עקאנאמישער קנעכטשאפט

די בעציהונג צווישען דער געזעצגעבערישער און אויספיהרענדער מאכט דארף זיין אזא, אז זי זאל דינען דער געזעלשאפט.

מיר, דער לאגער, וואס ארבייטען מיט מיטן מארשאל פילסודסקי, וועלען ווייטער נאכגעהען זיין פראגראם און אויספיהרענדיג איהם, וועלען מיר זיין גליקליך, ווען מיר וועלען קענען צוריקגעהען צו די ווארשטאטען פון אונזער פריוואטער ארבייט. מיר פערלאנגען פון סיים, אז ער זאל זיך פערנעהמען מיט דער קאנסטיטוציע-רעפארם, צו אלע ארבייטען פון סיים וועט זיך די רעגירונג בעציהען רעאל.

די רעגירונג שטעלט זיך פאר אנ׳אויפגאבע: צו פיהרען א פרידליכע אויסערן-פאליטיק, ענטוויקלען די ווירטשאפטליכע פאליטיק, דערהויבען די לעבענס-מדרגה פון די בירגער און

א גערעכטע בעציהונג צו די נאציאנאלע מינדערהייטען,

וועלכע האבען א לאיאלע בעציהונג צו דער פוילישער מלוכה. מיר וועלען געהען אויף דעם וועג וואס איז אונז אנגעוויזען געווארען דורך מארשאל פילסודסקי. מיר האבען דעם גלויבען אין ענטגילטיגען זיג פון אונזערע לאזונג, ווייל דאס וועט זיין דער זיג פון פוילען.

שבועה דאורייתא

דינסטאג, 10 א זייגער אין דערפריה קומט פאר א שבועה דאורייתא אין דער אלט-שטעטישער שוהל (וואלבארסקא 20).

ס׳דארף שווערען

יעקב ראזענצווייג

(הנקרא יענקעל גענזלער)

ווסכאדניא 3, א קאלאניאל-געוועלב, צוליב א סכסוך פון 365 זלאטעס, וואס ער לייקענט דער פירמע פיאטרקאווסקי און ברייטשטיין, אלעקסאנדריסקא 12.

1247

נאך קורצע און שווערע ליידען איז נעכטען געשטארבען אין בליהענדען עלטער פון 20 יאהר אונזער הייסגעליבטע און אונפערגעסליכע טאכטער, שוועסטער, שוועגערין און טאנטע

נ״ע אידא בת ר׳ הענעך נ״י מאנדראלא

די לוי׳ קומט פאר היינט, מאנטאג, ד. 2. דעצעמבער ד. י. 1 א זייגער בייטאג פון טרויער-הויז, פולנאצנא 19, וועגען וואס אס טיילען מיט אין גרויס צער

די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע.

2038

אכטונג, סוחרים!

דער לאסט-אויטאמאביל-פערקעהר פון דעם איבעראל בעקאנטען עקספעדיציע-הויז

שלמה גאלדקארן

לאדז, פיעטריקאווער 26 טעלעפאן 116-47 | ווארשא, נאלעווקי 13 טעלעפאן 209-07

מאכט בעקאנט, אז פון דעם 1-טען דעצעמבער ד. י. איז די

לאסט-אויטא-קאמוניקאציע בעדייטענד פערגרעסערט

יעדע 2 שעה געהט אב א לאסט-אויטא פון לאדז נאך ווארשא ווי אויך פון ווארשא נאך לאדז

די טראנספארטען זענען אסעקורירט מיט דער פולער פערזיכערונג.

טראנספארטען ווערען אנגענומען פון קלענסטע קוואנטום אן.

אלע סחורות ווערען דעמזעלבען טאג רעיעל צוגעשטעלט צום קונדע א היים.

רעיעלע בעהאנדלונג! סאלידע בעדינונג! קאנקורענץ-פרייזען!

ביחד עם כל היהדות הלאומית אנו מבכים את האבדה הגדולה במות אחד מראשי התנועה הציונית בפולניה, חבר הועד הפועל הציוני ו„הסוכנות היהודית“, נשיא האכזקוטיבה הציונית בגליציה המזרחית וציר לסיים הפולני

ד״ר ליאון רייך ז״ל

יהי זכרו ברוך!

ההסתדרות הציונית בלודז.

טרויער צוליב'ן טויט פון ד"ר לעאן רייך

מאסען ביילייד־דעפעשען, ספעציעלע טרויער־זיצונגען

פיל דעלעגאציעס אפגעפאָרן צו דער לויה, וועלכע קומט היינט פאָר אין לעמבערג

אין לעמבערג

לעמבערג, 1 (י. ט. א. טעלעגראַפיש). וועגען די לעצטע טאָג פון ד"ר לעאָן רייך גיט מען איבער פאָלגענדעס: ד"ר רייך האָט זיך דעם לעצטען מאָנטאָג בעטייליגט אין אַ זיצונג פון די אָרטיגע ציוניסטישע קאָמיטעטען. בעת דער זיצונג האָט ער בעקומען אַ האַרץ־שלאַג. די דאָקטוירים האָבען איהם אָנגעזאָגט, אַז ער מוז האָבען אַבסאָלוטע רוה. ער האָט אָבער דערויף אַ מאַך געטאָן מיט דער האַנד און געזאָגט: „אַך, איך וועל דאָך סיי ווי שטאַרבען!"

אין משך פון היינטיגען טאָג זענען אין דער וואוינונג פון פערשטאָרבענעם געקומען ביז 5000 מענשען אָפגעבען דעם מת דעם לעצטען כבוד.

ד"ר רייך האָט איבערגעלאָזט אַ פרוי מיט 2 קינדער.

לעמבערג, 1 (י.ט.אַ. טעלעגראַפיש) צוליב'ן טויט פון ד"ר לעאָן רייך איז היינט פאָרגעקומען אַ טרויער־זיצונג פונ'ם עקזעקוטיוו־קאָמיטעט און פונ'ם פּאַרטיי־ראַט פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע אין מזרח גאַליציען. דער פאָרטרעט פון ד"ר לעאָן רייך און דער פּרעזידיאַל־שטוהל זענען בעדעקט מיט שוואַרצע קרעפּ. פון דער פּראָווינץ קומען אָן מאַסען־דעלעגאַציעס. דער מיטגליד פון דער אַלוועלטליכער ציוניסטישער עקזעקוטיווע ה' לאַצאַרוס באַרט, וועלכער געפינט זיך איצט אין פּוילען, האָט אויף דער זיצונג פון דער מזרח גאַליציאַנישער עקזעקוטיווע געהאַלטען אַ טרויער־רעדע. אויף דער לויה, וועלכע וועט פאָרקומען מאָנטאָג 11 אין דער פריה וועט ה' לאַצאַרוס באַרט רעפּרעזענטירען די אַלוועלטליכע ציוניסטישע עקזעקוטיווע. „מזרחי", „התאחדות", די יודישע קהלה, האָבען אָפּגעהאַלטען טרויער־זיצונגען. אַלע יודישע פאַראיינען אין לעמבערג, אַלע פּוחים אָרגאַניזאַציעס, האָבען אויפגעפאָדערט די מיטגלידער צו שליסען זייערע געשעפטען און בעטייליגען זיך אין דער לויה.

אין ווינען

וויען, 1 (י.ט.אַ. טעלעגראַפיש) די ידיעה וועגען דעם טויט פון ד"ר רייך האָט דאָ געמאַכט אַ געוואַלדיגען איינדרוק בפרט צווישען די גאַליציאַנער. דאָס ציוניסטישע ביוראָ ווערט ממש בעלאַגערט. פון דאַנען פאָהרט אַרויס אַ דעלעגאַציע, וואָס וועט זיך בעטייליגען אין דער לויה.

אין וואַרשאַ

וואַרשאַ, 1 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). אויף אַ דרינגענדער זיצונג פון יודישען קלאָב איז בעשלאָסען געוואָרען אַרויסצושיקען קאָנדאָלענץ־דעפּעשען צו דער אַלמנה פון ד"ר רייך און צו דער עקזעקוטיווע פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע אין מזרח גאַליציען.

וואַרשאַ, 1 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). צו דער לויה פון ד"ר לעאָן רייך זענען אַרויסגעפאָהרען דעפּ. פאַרבשטיין, סענאַטאָר קערנער. דעפּ. הארטגלאַס, ד"ר ג. ביכאָווסקי. לעאָן לעוויטע איז נישט געפאָהרען, ווייל ער איז קראַנק.

דעפּ. גרינבוים, וועלכער איז נישט אַנוועזענד אין וואַרשאַ, האָט טעלעגראַפירט פון אונטערוועגס, אַז ער פאָהרט קיין לעמבערג, כדי דאָרט זיך צו בעטייליגען אין דער לויה.

אין לאָדז

(—) נאָכ'ן דערהאַלטען די טרויעריגע ידיעה וועגען טויט פון ד"ר רייך, האָט דער ציוניסטישער קאָמיטעט נעכטען אָפּגעהאַלטען אַ דרינגענדע טרויער־זיצונג און בעשלאָסען אַרויסצושיקען אַ מיטגעפיהל־דעפּעשע צו דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע אין מזרח־גאַליציען און צו דער פרוי פון פערשטאָרבענעם.

אַלס פערטרעטער פון דער לאָדזער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע איז נעכטען אָפּגעפאָהרען קיין לעמבערג, כדי זיך צו בעטייליגען אין דער לויה, דעפּ. ד"ר ראָזענבלאַט, מיט איהם צוזאַמען איז אויך אָפּגעפאָהרען דער ג. סענאַטאָר ד"ר רינגעל, וועלכער איז נעכטען געווען אין לאָדז און סענאַטאָר ש. בודזינער.

* * *

אויף דער נעכטיגער זיצונג פון דער קהלה־פערוואַלטונג איז בעעהרט געוואָרען מיט אויפשטעהן דער אָנדענק פון ד"ר לעאָן רייך. פּרעזעס מינצבערג האָט דערביי געהאַלטען אַ קורצע רעדע.

א שטארקע און דויערהאפטע רעגירונג

די רעדע פון מיג. בערנער וועגען ענדערען די קאנסטיטוציע

קאַטאָוויץ, 1 (טעלעפאָניש) אין זיין רעדע וועגען דער קאָנסטיטוציע־רעפאָרם האָט דער מיניסטער בערנער געמאַכט פאָלגענדע אויספיהרונגען: פּוילען מוז בלייבען אַ גרויסמאַכט און אין הסכם מיט דעם ראַזיגען פּראָבלעם מוז רעווידירט ווערען די קאָנסטיטוציע, וועלכע ענטשפּרעכט נישט דער פּוילישער גרויסמאַכט־שטעלונג. דער פּרעזידענט מוז בעקומען אַזאַ אויטאָריטעט, אַז ער זאָל זיך קענען בענוצען מיט די רעכט, וואָס די קאָנסטיטוציע גיט איהם. די פּוילישע מלוכה־אינטערעסען פערלאַנגען, אַז די געזעלשאַפט זאָל אַנגעהמען אַ שטעלונג צו די גרונד־פּראָבלעמען פון אונזער אָרדנונג. ס'מוז געזיכערט ווערען אַ שטאַרקע און דויערהאַפטע רעגירונג.

וואַרשאַ, 1 (טעלעפאָניש) דער נעכטיגער „ראָבאָטניק" ציטירט דעם זאַץ פון מיג. בערנערס רעפעראַט וועגען דעם, אַז פּ.פּ.ס. איז אַ קאָמוניזירענדע פּאַרטיי, און אַז זי שטרעבט אין אַ יאָהר, אָדער צוויי איינצופיהרען די דיקטאַטור פון פּראָלעטאַריאַט, אַזוי ווי אין איינער פון די שכנות־דיגע מלוכות.

דער „ראָבאָטניק" שרייבט, אַז ער קען נישט ענטפערען דעם מיניסטער בערנער, אַזוי ווי ער האָט דאָס פערדינט, ווייל ער איז דאָך אַ מיניסטער. דער „ראָבאָטניק" ענטפערט נאָר מיט איין וואָרט „ס'איז אַ חרפה".

באָגאָמאָלאָוו אין וואַרשאַ

נעמט צוריק איבער זיין אַמט

וואַרשאַ, 1 (טעלעפאָניש). דער סאָוויעטישער געזאַנדטער אין וואַרשאַ, באָגאָמאָלאָוו, וועלכער האָט צוזאַמען מיט זיין פאַמיליע מיט עטליכע טאָג צוריק פערלאָזען וואַרשאַ, קומט ווידער צוריק אויף זיין אַמט.

שוועריגקייטען ביים צונויפרופען

די קאָנפערענץ וועגען ים־ענטוואָפנונג

לאָנדאָן, 1. (ספּ. טעל.) די איינלייטונגס־געשפּרעכען וואָס זוערען געפיהרט דורך מאַקדאָנאַלד'ן מיט די אַמבאַסאַדאָרען פון אַמעריקאַ, פראַנקרייך, איטאַליען און יאַפּאַן וועגען דער ענטוואָפנונג אויפ'ן ים, טרעפען אָן אויף שוועריגקייטען, אַזוי אַז מ'קען נישט פעסטשטעלען דעם טערמין פון דער קאָנפערענץ.

לאָנדאָן, 1. (אַטע) די יאַפּאַנישע רעגירונג־נאַציע צו דער ים־ענטוואָפנונגס־קאָנפערענץ איז אַרויסגעפאָהרען פון טאָקיאָ קיין לאָנדאָן.

אַפּלעביסציט וועט ענטשיידען

צי דייטשלאַנד וועט ערפילען דעם יאַנג־פּלאַן

בערלין, 1. (ספּ. טעל.) ווי מ'האָט פאָראויסגעזעהען האָט דער „רייכסטאַג" אָפּגעוואָרפען דעם „פרייהייטס־געזעץ" וועגען דעם, אַז דייטשלאַנד זאָל אויפהערען צו צאָהלען קריגס־ענטשעדיגונגען (נגער זעץ, וואָס איז געווענדעט געגען ערפילען דעם יאַנג־פּלאַן).

דער הוגענבערג־לאַגער, וועלכער איז אין רייכסטאַג רעפּרעזענטירט דורך 90 דעפּוטאַטען, האָט אַרויסגעוויזען אַ זעהר קנאַפּע דיסציפּלין און מאַנכע האָבען זיך אָפּגעהאַלטען פון שטימען, לויט דער קאָנסטיטוציע וועט דער ווייטערדיגער גורל פון דעם געזעץ ענטשיידען אַ פאָלקס־פּלעביסציט, וועלכער וועט פאָרקומען דעם 22. דעצעמבער, הוגענבערג דאַרף צונויפזאַמלען 20 מיליאָן שטימען. ס'איז זעהר צווייפעלהאַפט, צי איהם וועט זיך דאָס איינגעבען.

גאָלד קיין פראַנקרייך

לאָנדאָן, 1 (ספּ. טעל.) אין פערלויף פון די לעצטע 6 טעג האָט דער עקספּאָרט פון גאָלד קיין פראַנקרייך דערגרייכט אַ מיליאָן פונט שטערלינג.

Dr. med.
B. Robinzon
אינערליכע און קינדער־קראַנקהייטען
פעטריקאָווער 10, טעל. 86־131
נעמט אָן פון 8–9½ פריה און פון 3½–4½ נאָכמ.

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס, טריפּער און הויט־קראַנקה. בעהאַנדלונג פון מענער־שוואַכע.
אַנדזשעיאַ 5, טעל. 59-40
עמט אָן פון 8–2 נאָכמ. און פון 5–9 אָוונד. בעזונדערער וואַרטע־זאַל פאַר דאַמען.

עדות, וואָס לאָזט נישט קומען צום וואָרט

ווייטערדיגער פערהערען פאַר דער אויספאָרשונגס־קאָמיסיע אין א"י

ירושלים, 1. (יט"א טעלעגראַפיש) היינט איז פאָרגעקומען די ווייטערדיגע זיצונג פון דער אויספאָרשונגס־קאָמיסיע. ס'איז פערהערט געוואָרען דער עפענדי פאַראַה, דער עקספּערט אין לאַנדווירטשאַפטליכע ענינים. ער האָט בעקומען זיין בילדונג אין אַנ'אַמעריקאַנער אוניווערזיטעט. ער אָפּערירט מיט ציפערען און אָנשטאָט צו ענטפערען די ריכטער און אַדוואָקאַטען פערוואָרפט ער זיי מיט פראַגען, ער בעהויפּט, אַז די יודען ווילען איינגעמען א"י און אַרויסוואַרפען די אַראַבער.

סער מערימאַן און דער פּראָקוראָר דרייטאָן קענען נישט קומען צום וואָרט אַזוי אַז דרייטאָן רופט אויס אַנ'אויסגערעכנטער ה' פאַראַה, דאָ ווערט איהר פערהערט, נישט איך!

פאַראַה דערצעהלט ווייטער, אַז די רעגירונג האָט אָפּגעגעבען אַנ'ערד־שטח פאַר דער לאַנדווירטשאַפטליכער שולע, וועלכע איז געגרינדעט געוואָרען אויפ'ן לעגאַט פון קאַדורי און אַזוי אַרום אָפּגענומען ביי די אַראַבער דאָס לעצטע ביסעל פרוכטבאַרע ערד אין עמק יזרעאל.

סער מערימאַן האָט געפרעגט דעם עדות, צי ווייסט ער, אַז אָנשטאָט די 500 אַקער ערד האָט די רעגירונג געגעבען די אַראַבער 1700 אַקער. אין אַנ'אַנדער אָרט. דער עדות ענטפערט, אַז ער ווייסט נישט דערפון.

פאַראַה איז אַליין אַ גרויסער ערד־בעזיצער און האָט פערקויפט זיינס אַ דאָרף אין עמק דעם קרן־קימת.

זאָל מען זשאַבאָטינסקי'ן

אַריינלאָזען קיין א"י?

ירושלים, 1. (יט"א טעלעגראַפיש) דער אָרגאַן פון אַראַבישען עקזעקוטיוו „פּאַלעסטיין" פאָדערט, אַז די אויספאָרשונגס־קאָמיסיע זאָל זיך פערנעמען מיט דער פראַגע, צי מ'זאָל אַריינלאָזען קיין א"י זשאַבאָטינסקי'ן, וועלכער דאַרף אָנקומען אַהער היינטיגע וואָך.

צו דער חתונה, וואָס איז פאָרגעקומען דעם 23. ד. ח. פון מיין ליבע שוועגערין
סאַלאַ מאַקאַרסקאַ
מיט ה' לייזער פינקעלשטיין
ווינש איך אַ הערצליכען מזל טוב און עוויגע צופרידענהייט.
אברהם יעקב פלום מיט פרוי און קינדער

אַ הערצליכען מזל־טוב ווינשען מיר אונזער ברודער און שוואָגער
הלל ריוואַן
צו זיין חתונה מיט פרל.
טויבע פאַדעמבסקאַ
און אַ גליקליכע צוקונפט
יחיאל און גאָלדע פלום.

דאַנקזאַגונג.

דעם ג' ה' א. שטיינשניידער און זיין גאַנצע פאַמיליע פאַר חתונה־מאַכען אונזער טאָכטער, און אַרויסווייזען צוזוי פיל מענשען־ליבע און איידעלקייט, פאַר זייער גרויס הארץ — דריקען אויס טיפע נישט־פערגעסענע דאַנקבאַרקייט.
די עלטערן צאַלקאַ.
2040

Dr. ADAM
GROSGLIK
Al. Kościuszki 27
tel. 51-78
הויט און ווענערישע קראַנקהייטען אין ליכטהיילאַנסט.
נעמט אָן פון 4—7 אין אָוונד

Dr. med.
W. EYCHNER
גינעקאָלאָג־אַקושער
זגערזשער 11.
טעל. 34-72
נעמט אָן פון 6–8 אָוונד

מזל־טוב דיר חבר
הילל ריוואַן
צו דער חתונה מיט פרל.
טויבע פאַדעמבסקאַ
חיים גראָסמאַן.

מיין פריינדין —
טאַבטשע פאַדעמבסקאַ
צו איהר חתונה מיט
ה' הלל ריוואַן
מיינע בעסטע גליקוואונשען.
שמואל כעלעמער
אלעקסאַנדער — אין נאָוועמבער 1929.

למשפחות גורדוז וריבקינד למות עליהם אבי זקנם, נזר ראשם האיש המצוין במעלות ומדות
הרב ר' אלכסנדר סנדר דישקין ז"ל
תנחומים. אלקי הנחמת ינחם אתכם ולא יוסיפו לדאבה עוד.
יחזקאל הורוביץ.
2045

נאָך לאַנגע און שווערע ליידען איז נעכטען געשטאָרבען אין עלטער פון 60 יאָהר אונזער הייסגעליבטער פאָטער, שוויגער־פאָטער, גרויספאָטער, ברודער און אָנקעל נ"ע
יוסף לענטשיצקי (געוואוינט גדאַנסקאַ 115)
די לוי' קומט פאָר היינט, מאָנטאַג, דעם 2. דעצ. ד.י. 12 אַ זייגער בייטאָג פון שפּיטאָל פּאָדלעשנאַ 15. וועגען וואָס עס טיילען מיט אין גרויס צער
די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע.
2037

בשם הזקנים הנמצאים בבית מחסה לזקנים ובשמנו, הרינו מביעים את צערנו הגדול למות חברנו החשוב והנכבד והישר באדם
הרב ר' סנדר דישקין זצ"ל
ומשפחתו השרויה בצער הכי גדול, בצדקת פזרונה ובעבודתה הפוריה לטובת עניי קמנו תמצא נחומים.
הועד של החברה
„מחסה לזקנים"
2043

„גענען שווינדזוכט-טעג"
נעכטן זיך אָנגעהויבן און וועלן דויערן 40 טעג

די סטאַטיסטיק פון טויט-פאַלן בעוויזט, אַז עס שטאַרבן פון שווינדזוכט אין די שפּיטאָלן 32,3 פּראָצענט און אין דערהיים — 67,7 פּראָצ.

די מעדיצינישע וויסענשאַפט בעהויפּטעט, אַז יעדעס לאַנד מוז האָבן כאָטש אַזויפיל בעטלעך פאַר שווינדזיכטיגע, וויפיל עס שטאַרבן אויף שווינדזוכט, אַז מען זאָל קענען די קראַנקע, וועלכע זענען געפעהרליך פאַר די אַרומיגע איזאָלירען און אַזוי אַרום פּטרלענערען די געפאַהר פון אַנשטעקן.

און וויפיל זענען פאַראַן בעטלעך אויף 720 טויזענט שווינדזוכט-קראַנקע אין פּוילען? 6 און אַ האַלב טויזענד — אַ נישטיגע ציפער.

עס זענען אויך פאַראַן אין פּוילען גענען-שווינדזוכט בעראַטונגס-שטעלען. אין איצטיגען מאָמענט זענען פאַראַן 202 אַזעלכע בעראַטונגס-שטעלען. אויף 720 טויזענד שווינדזוכט-קראַנקע איז דאָס אויך ווייניג. אַ חוץ דעם קענען די בעראַטונגס-שטעלען זיין בײַהילפיג נאָר בײַ לײַכטע פאַלען. שווער-קראַנקע מוזען האָבן שפּיטאָל- אָדער סאַנאַטאָריע-אויפזיכט. מען מוז בויען שפּיטאָלען פאַר די שווער-קראַנקע, וועלכע צעהלען אין דער סטאַטיסטיק 72,000 טויט-פאַלען אַ יאָהר. און וואָס טוט מען מיט די, וועלכע די קראַנקהייט מאַכט אונפעהיג צו דער אַרבייט. און דער גרעס-טער טייל פון די קראַנקע זענען דאָך יוגענטליכע און קינדער.

די געזעלשאַפט מוז זיך שטעלען צו הילף — צו זעלבסט-שוץ. דער גענען שווינדזוכט-פאַראיין האָט גענעבען די איניציאַטיוו איינצואָרדנען די „גענענשווינדזוכט-טעג". די אַקציע בעשטעהט אין דעם, וואָס מען פּראָפּאַגאַנדירט די אידעע פון קאַמף מיט דער שווינדזוכט, פּאָפּולאַריזירט די פאַרהיטונגס-מיטלען, היגיענע-וויסען און מען זאַמעלט געלט אויף צו בויען סאַנאַטאָריומס, בעראַטונגס-שטעלען און שפּיטאָלען. די זאַמלונג ווערט אַדורכגעפיהרט דורכ׳ן פאַרקויף פון ספּעציעלע מאַרקעס-אָפּצייכנונגען צו 10 גראָשען. די פאַרשטאַרקטע אַקציע וועט דויערן 40 טעג, פון 1 דעצעמבער ביז׳ן 10 יאַנואַר. די דאָזיגע טעג וועלען זיין פרײַ פון אַלע זאַמלונגען אויף אַנדערע צילען. דאָס וועט געבען די מעגליכקייט, אַפילו די אָרימסטע, מיט וואָס מען וועט קענען, מיטצוהעלפען צו בעקעמפען די שרעקליכע פּלאָג — די שווינדזוכט.

אין 1928 האָט דער פּוילישער גענען-שווינדזוכט פאַראיין אויף דער אינטערנאַציאָנאַלער גענען שווינדזוכט-אויסשטעלונג אין רוים בעקומען אַ גאָלדענעם מעדאַל פאַר זיין טעטיגקייט. די אַנערקענונג פון די שכנים פאַרפליכטען צו אינטענסיווער און ערפאָלגרייכער אַרבייט.

ארום דער בוי-קאַטאַסטראָפע אויף זשעראָמסקאַ-גאַס

לאָדז געפינט זיך נאָך אונטער׳ן איינדרוק פון דער בוי-קאַטאַסטראָפע אויף זשעראָמסקי-גאַס 65. לויט דער מיינונג פון מאַסגעבענדע פּערזאָנען, פאַך-לייט, זאָל די קאַטאַסטראָפע האָבן געשעהן צוליב דעם, וואָס די אַרבייטען האָבען געפיהרט נישט ענטשפּרעכענדע פּערזאָנען. עס איז געוואָרען כמעט אַ מנהג אין לאָדז, אַז די בוי-אונטערנעהמערס מאַכען פיקטיווע אָפּמאַכען מיט אינזשינערען, בוי- און מויערער-מייסטערס, וועלכע שרייבען אונטער די דאָקומענטען, כדי מען זאָל זיי קענען פאַרשטעלען אין די ענטשפּרעכענדע אַמטען. די אַרבייטען פיהרען אָבער אונפאַראַנטליכע אַרבייטער.

דאָס הויז אויף זשעראָמסקי איז געבויט געוואָרען אויף אַזאַ אופן. עס זענען איבערגעלעגט געוואָרען אונטער׳ן בוי שינעס, וועלכע האָבען נישט אויסגעהאַלטען די שווערקייט פון די בעלקעס און דער גאַנצער בוי האָט זיך איבערגעקעהרט און צושיט געוואָרען.

די פאַכלייט האַלטען, אַז ווען בײַ דער בוי וואָלט געווען אַ ריכטיגע נישט פיקטיווע אויפזיכט׳ וואָלט צו דער קאַטאַסטראָפע נישט געקומען.

אַ יונג-מיידעל זיך אַראָפּגעוואָרפען פון 4-טען שטאָק
און געבליבען טויט אויפ׳ן אָרט

אַ שוידערליכער פאַרפאַל איז פאָרגעקומען אויף פּושעיאַוד 40. פונ׳ם פענסטער פון 4-טען שטאָק האָט זיך אויפ׳ן הויף אַרויסגעוואָרפען עפּעס אַ יונגע פרוי. די אַרויסגערופענע פּאָגאָטאָוויע האָט פעסטגעשטעלט דעם טויט פון דער אומגליקליכער. פון דעם צוזאַקטען קאָפּ-שאַרבען האָבען אַרויסגערינען די געהירען.

די אויספאָרשונג האָט פעסטגעשטעלט, אַז די 19-יעהריגע זעלבסטמערדערין איז ס. פּאַרטשינסקאַ (וויעושבאָווע 40) זי האָט געאַרבייט אין דער ציקערניע „עריק". די סיבה פון זעלבסטמאָרד — פאַרפיהרטע ליבע.

אַ האַלבע שעה פאַר דעם זעלבסטמאָרד האָט מען געזעהען די פּאַרטשינסקאַ שפּאַצירען מיט עפּעס אַן׳עלטערען מאַן אויף פּושעיאַוד גאַס. ווען זי האָט זיך אָפּגעזעגענט מיט איהר בעגלייטער איז זי אַריין אין הויז נומער 40 און אויסגעפיהרט איהר שרעקליכען טאַט.

דעם טויטען קערפּער פון דער זעלבסטמערדערין האָט מען איבערגעפיהרט אין פּראָסעקטאָריום או׳ף לאַנקאָווע.

אין פּיסק פון אַ לייב
אָפּגעביסען בײַ אַן׳אַרבייטער אַ האַלבע האַנד

אין דער מענאַזשעריע אויף פּיעטריקאָווער 183, איז געקומען דער 27-יעהריגער אידזשי מאָזשיק, אַן׳אַרבייטער. דעם בעזוכער איז בעזונדערס געפעלען געוואָרען דער „קעניג פון דער וויסטע", דער לייב. מאָזשיק האָט בעשלאָסען מכבד צו זיין די קעניגליכע חיה מיט... צוקערלעך. ווען דער אַרבייטער האָט אַריינגעשטעקט די האַנד מיט די צוקערלעך צווישען די קראַטעס פון דער שטייג, האָט דער לייב בעוויזען זיין ריכטיגע נאַטור, אַז עס שמעקט איהם בעסער אַ פליישיגע האַנד, איידער זיסע צוקערלעך. דער לייב האָט דעם לייכטזיניגען אַרבייטער אָפּגעריסען די האַנד ביז׳ן עלענבויגען. דעם אומגליקליכען, אַ פאַרחלש׳טען, האָט מען אין אַ שווערען צושטאַנד אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל אויף דרעוונאָווסקאַ.

יודיש טעאַטער אין פילהאַרמאָניע, נאַרוטאָוויטשאַ 20
אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאַן.

לעצטע פאָרשטעלונגען פון אונזערע געסט און אַמעריקאַנער קינסטלערין
בערטאַ זאַסלאַווסקאַ שלמה הערשקאָוויטש און לעאָן געטליכערמאַן

הײַנט, מאָנטאָג, דעם 2-טען, 9 אַ זייגער אין אָוענד
גרויסע פּאָפּולערע פאָרשטעלונג פון 1 ביז 2.50
די ליבלינגס-פּיעסע פון לאָדזער פּובליקום
דער גאָלדענער שידוך
אין 4 אַקטען מיט געזאַנג און טענץ פון מ. שוואַרץ

ראָלען: לייזאַ—זאַסלאַווסקאַ; האָפּמאַן—געטליכערמאַן; פיליפּ—הערשקאָוויטש

ס׳נעמט אנטייל (לויט א.ב.) פרויען: בעזמאַן, מאַכאַראָווסקאַ, נערה, פאָדערמאַן. מענער: אַריעל, אייזענבערג, באַלבירסקי, גוטמאַן, האַמבורגער, מאַכאַראָווסקי, ניי‌הויז. פּאַלאַנסקי, ראַקאָוו.
אַדמיניסטראַטאָר: מ. אַרנוואַלד. מוזיקאַלישער לייטער: ל. זעלמאַן.

אַנאָנס! די נאָהנטסטע פּרעמיערע פרײַטאָג, דעם 6-טען „היים, זיסע היים"
גרעסטער שלאַגער פון קאָמיזם, הומאָר, געזאַנג און טענץ.

פּרייזען פון ברויט ווערען געהעכערט
ביז 43 גראָשען פאַר אַ קילאָ

(2) זייט אַ פּאָר וואָכען קומט פאָר אַ קאַמף צווישען די בעקער און דעם היגען מאַגיסטראַט וועגען העכערען די פּרייזען אויף ברויט. די בעקערס האָבען זיך בשעתו געווענדעט צום מאַגיסטראַט וועגען העכערען די פּרייזען אויף ברויט פון 40 גר. אויף 47 גר. פאַר אַ קילאָ.

נאָך לאַנגע אונטערהאַנדלונגען איז דער ענין אַריבער אין אינערן-מיניסטעריום און ס׳איז בעשלאָסען געוואָרען צו העכערען די פּרייזען פון ברויט אויף 43 גראָשען פאַר אַ קילאָ.

פּראָצעס וועגען אַ צופעליגען מאָרד

(—) נעכטען איז פאָרגעקומען דער פּראָצעס פון אַדאַם האָוזער, דעם אינהאַבער פון שענק אין ווידזעוו. ער איז בעשולדיגט געוואָרען, אַז ער האָט דערשאָסען עדוואַרד ראַשענבערג. האָוזער האָט זיך צוקריגט מיט זיין פרוי, פאַרוואָס זי האָט געמאַכט אַ צו קליינע רעכנונג אַ גאַסט. בעת׳ן קריג איז ער נאָכגעלאָפען זיין פרוי, פונ׳ם אַנדערען צימער האָט זיך דאַן דערהערט אַ שאָס איז אַהין אַריינגעלאָפען ראַשענבערג. אין דעם מאָמענט האָט אַ צווייטע קויל געטראָפען ראַשענבערג׳ן, וועלכער איז אין עטליכע טעג אַרום פון דער וואונד געשטאָרבען.

האָוזער איז פאַרמשפּט געוואָרען אויף 2 חדשים אַרעסט מיט אָפּלייגען די שטראָף.

העבּרעאישע ביבליאָטעק „עבריה"

נאָך דער פולשטענדיגער רעאָרגאַניזירונגס-אַרבייט, וואָס איז אַדורכגעפיהרט געוואָרען דורך די מיטגלידער פון „מרכז-עברי" ע״ש הד״ר י. נ. שמחוני ווערט די העבּרעאישע ביבליאָטעק עבריה בײַ דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע ווידער געעפענט.

די ביבליאָטעק וועט זיין טעטיג דריי מאָל וועכענטליך — זונטאָג. דינסטאָג און דאָנערשטאָג פון 8 ביז 10 אָוענד אין לאָקאַל פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע (צעגעלניאַנאַ 4) אונטער דער לייטונג פון "מרכז-עברי" און וועט אַרויסגעבען ביכער צו לעזען פאַר מינימאַלען אָפּצאָהל.

שווערער אומגליקס-פאַל
מיט אַ 13-יעהריג יונגעל

(ד] נעכטען בײַטאָג ביים אַרויסגעהען פון קינאָ „דאָם לודאָווי" אויף פּשעיאַזד 34 איז דער 13-יעהריגער לודוויק זשולקאָווסקי אַראָפּגעשטויסען געוואָרען פון די טרעפּען אַזוי אומגליקליך, אַז ער האָט זיך צוּבראָכען דעם שאַרבען. די אַרויסגערופענע פּאָגאָטאָוויע האָט פעסטגעשטעלט בײַם יונגעל אַ מוח-ערשיטערונג און אין אַ שווערען צושטאַנד אָפּגעפיהרט איהם אין אַנאַ-מאַריאַ-שפּיטאָל.

פּאַסטולאַטען פון טריקאָטאַזש-אַרבייטער

(2) נעכטען איז פאָרגעקומען אַן׳אַלג. פאַרזאַמלונג פון די טריקאָטאַזש-און זאָקען-אַרבייטער אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם, וואָס דעם 31. דעצעמבער ענדיגט זיך דער טערמין פונ׳ם קאָלעקטיוועו אָפּמאַך.

נאָך אַ לענגערן וכוח איז בעשלאָסען געוואָרן צו פאָדערען, אַז ס׳זאָל אָפּגעהיט ווערען דער 8-שעה׳דיגער אַרבייטס-טאָג, דער 46-שעה׳דיגער אַרבייטס-וואָך, אַנערקענען די פאַבריקס-דעלעגאַטען א. א. וו.

צוגענומען 1500 זל. און אנטלאָפן

(2) דער אינהאַבער פון דער פירמע י. פּוטערמאַן (פּיעטריקאָווער 54) האָט געמאָלדען דער דער פּאָליציי, אז דער 17-יעהריגער יוזעף בענרוזעל (נאַרוטאָוויטש 31) האָט פרייטאַג פאַרמיטאַג בעקומען 1500 זל. אויף אויסצוקויפען וועקסלען. ער האָט אָבער די וועקסלען נישט אויסגעקויפט און איז מעהר אין געשעפט נישט געקומען. בענרוזעל האָט אין דער פירמע געאַרבייט נישט לאַנג, ער האָט אָבער זיך שנעל פאַרשאַפט צוטרוי.

די פּאָליציי האָט פאַראָרדענט אַדורכצופיהרען אַ רעוויזיע אין בענרוזעלס וואוינונג. דאָרט איז עפּעס געשטעלט געוואָרען, אז זייט פרייטאָג איז ער אין דערהיים נישט געווען. פּאָליציי זוכט דעם יונגען דעפּראַוראַנט.

צוגעגנב׳עט צירונג און פוטערס

(2) נעכטען נאָכמיטאָג האָבען זיך גנבים אַריינגעכאַפּט אין דער וואוינונג פון גרשון האָבערבערגער (נאַרוטאָוויטש 32) און האָבען אַרויסגעגנב׳עט צירונג און פוטערס אויף 3000 זל. פּאָליציי פיהרט אַן׳אויספאָרשונג.

ראַדיאָ-פּראָגראַם
מאָנטאָג, דעם 2 דעצעמבער

12.00 וואַרשאַ — מוזיק פון גראַמאָפאָן-פּליטעס. 15.00 וואַרשאַ — ווירטשאַפטליכער קאָמוניקאַט. 16.15 וואַרשאַ — קינדער פּראָגראַם. 16.45 וואַרשאַ — קאָנצערט פון גראַמאָפאָן-פּליטעס. 17.45 פּויזען — נאָכמיטאָג-קאָנצערט. 18.45 ווילנאַ — יאַפּאַנישער פּראַגמענט. 20.30 וואַרשאַ — „מיס ראַדיאָ", אָפּערעטקע פון פּאַול ריינער. 22.35 וואַרשאַ — קאָמוניקאַט פון פּ.אַ.ט. 23.00 וואַרשאַ — טאַנץ-מוזיק. 17 30 רוים — קאָנצערט, רוביטצער-קוואַרטעט. 20.00 לייפּציג — סימפאָנישער קאָנצערט. 20.15 קאָפּענהאַגען — קאָנצערט פון דער דענישער פילהאַרמאָניע. 20.45 דאָווענטרי — קאָנצערט פון דער מאָדערנער מוזיק. 21.10 מינכען — קאַמעראַל-קאָנצערט.

אַ מיידעל
פון בעסערע עלטערן, וועלכע האָט געענדיגט דעם בוכהאַלטער-קורס און קען שנעל מאַשין-שרייבען, זוכט אַ פּאָסטען פאַר אַ קליינעם געהאַלט. אָפערטען אין אַדמינ. פון דער צייטונג אונטער „Zdolna".

ספּאָרט-בעוועגונג.

פאַרענדיגט די הײַ-יאָהריגע ליגע-מייסטערשאַפטס-קאַמפּען

סענסאַציאָנעלער נצחון פון רוך איבער׳ן ליגע-מייסטער
„רוך" — „גאַרבאַרניאַ" 0:1

נעכטען איז פאָרגעקומען דער לעצטער הײַ-יאָהריגער ליגע-מעטש. עס האָבען זיך געטראָפען רוך מיט׳ן פּוילישען ליגע-מייסטער גאַרבאַרניאַ. אויב רוך האָט געוואָלט בלייבען אין דער ליגע, האָט ער אונבעדינגט געמוזט בעזיגען דעם פּוילישען מייסטער גאַרבאַרניאַ און דאָס האָט זיך איהם איינגעגעבען.

ענטגילטיג זענען הײַ-יאָהר דעגראַדירט געוואָרען פון דער ליגע דער 1-טער קאַטאָוויצער פוסבאָל-קלוב און דער עלטסטער ספּאָרט-קלוב פון פּוילען — טשאַרני פון לעמבערג.

* * *

ל.ט.ס.ג. — אַגניסקאַ 1:4

ווילנאַ, 1 (טעל.)

דאָ איז הײַנט פאָרגעקומען דער מעטש צווישען דער לאָדזער ל.ט.ס.ג. מיט דער היגער אַגניסקאַ, וועגען אַריבערגעהען אין דער ליגע. דער רעזולטאַט פון מעטש איז געווען 1:4 פאַר ל.ט.ס.ג.

* * *

נאַפּשוד (שלעזיען) — לעכיאַ (לעמבערג) 0:2

* * *

וואַרשאַ, 1 (טעל.)

פּאָלאָניאַ — סקראַ 2:7

גוויאַזדאַ — סקראַ 3:4

ארום געזעץ איינצופיהרעז מעכאנישע בעקערייעז

אויספיהרלעכע פארשריפטן פאר בעקערייען, צוקערניעס און געוועלבער וועלכע פערקויפן געבעקס

אין לעצטען נומער דוש. אוסטאוו איז פארעפענטליכט געווארען אנ'אויספיהרליכע פעראָרדנונג פון אינערן-מיניסטער, לויט וועלכער ס'ווערען רעגולירט די אופנים פון איבערפיהרען, מאגאזינירען, אויסארבייטען און פערקויפען מעהל און אלערליי געבעקס.

אין איינקלאנג מיט דער דערמאנטער פעראָרדנונג מוז דאס מעהל, וואס ווערט בעשטימט צום געבעקס, קודם כל גוט דורכגעזיפט ווערען, דאס וואסער, הייוען, זאלץ פוטער, פארין און אנדערע נויטיגע צוגאבען דארפען זיי אימבעדינג ריין און פאר'ן מענשליכען געברויך געאייגנעט.

דאס טייג מוז ווערען גוט אויסגעיוירען, אויסגעבאקען און אויסגעפערטיגט.

אויף געבעקס, וואס וועגט מעהר, ווי א האלבע קילא, מוז זיך געפינען א צעטעל, אויף וועלכען ס'ווערט אנגעגעבען די ארט פון מעהל ווי אויך די פירמע און אדרעס פון דער בעקעריי. די צעטעלעך מוזען אנגעקלעבט ווערען אויפ'ן געבעקס אומבעדינג בעפאר מען זעצט עס אין באקאויווען אריין.

עס דארפען אויסגעבאקען ווערען ברויטלעך פון א האלבע, 1 און 2 קילא. דורכ'ן באקען קאן דאס ברויט פערלירען די וואג, אויב ס'האנדעלט זיך וועגען פריש ברויט — העכסטענס 3 פראצענט און, אויב ס'געהט וועגען עלטער ברויט — העכסטענס 5 פראצ.

מאקאראן, לאקשען און עהנליכע ארטיקלען מוזען אויסגעפערטיגט ווערען דורכאויס פון ווייץ.

דאס אזוי גערופענע אייער-געבעקס מוז ענטהאלטען מינדעסטענס 1 — איי אויף א קילאגראם מעהל.

אויף אלע קעסטלעך און אנדערע פערפאקונגען פון טייג-איבערארבייטונגען מוז זיין אנגעגעבען די פירמע און דאטע, וואו און ווען דער ארטיקעל איז אויסגעפערטיגט געווארען און אויב זיי זענען אויף א קינסטליכען אופן געפארבט געווארען דארף אויך בעמערקט ווערען: „געפארבט".

דאס מעהל, וואס ווערט בעשטימט צום באקען, מוז זיין ריין פון שעדליכע סובסטאנצען און געאייגנעט צום מענשליכען געברויך.

ברויט, וואס ווערט פערקויפט, טאר נישט ענטהאלטען מעהר ווי 42 פראצ. פייכטקייט און 8 פראצ. זויערקייט.

אין לאקאל, וואו ס'ווערט אויסגעפערטיגט דאס געבעקס, מוז זיין ריין — די ווענד מוזען זיין געווייסט אדער געמאלט מיט העלער אייל-פארב. די פאדלאגעס מוזען ווערען יעדען טאג נאך דער ארבייט געשייערט און עס איז נישט ערלויבט אויסצוקעהרען אויף טריקען. דאס מיסט שטיקלעך טייג און אנדערע אומרייניגקייטען מוזען ווערען יעדען טאג בעזייטיגט.

אין אלע צימערן מוזען זיך געפונען שפייקעסטלעך אנגעגאסען מיט וואסער, וועלכע מוזען ווערען טאג-טעגליך אויסגערייניגט און אויסגעוואשען.

אין צימער, וואו מ'קנעט דאס טייג, דארף זיך געפונען א האנד-פאס מיט א וואסער-קראן, זייף, האנדטוך און א בערשטעל צו וואשען די הענד.

אלע צימערען דארפען ווענינסטענס 1 מאל אין טאג געליפטערט ווערען און עס טארען זיך אין זיי אויך נישט געפינען קיין שום ווערם, מייז אדער שטשורעס.

ביים פערפאקען, איבערפיהרען, פערקויפען אדער אויסארבייטען געבעקס טארען נישט זיין בעשעפטיגט קיין פערזאנען, וועלכע זענען קראנק אויף אנ'אנשטעקענדער קראנקהייט, שווינדזוכט, הויט-קראנקהייט אדער אויף וועלכער ס'איז אנדערער אפשטויסענדער קראנקהייט. אלע בעשעפטיגטע ביי די אויסגערעכנטע פונקציעס פערזאנען, דארפען זיך בעפאר זיי טרעטען צו צו דער ארבייט וואשען די הענד, אויסרייניגען די נעגעל און זיך איבערטאן אין ווייסע שערצען, ווייסע היטלעך און פאנטאפעל.

דאס מעהל מוז זיך געפונען אין זויבערע זעק, וועלכע דארפען ווערען פלאמבירט און עטיקעטירט. אויף דער עטיקעט דארף אנגעגעבען ווערען די פירמע פון דער מיהל און די קוואליפיקאציע פון מעהל.

מען טאר נישט ליגען, זיצען אויף זעק מעהל און מען טאר אויך נישט איבערפיהרען דאס מעהל אויף וועגען צוזאמען מיט קראנקע מענשען, חיות, שמאטעס און אנדערע מאטעריאלען, וועלכע קאָנען דאס מעהל פעראומרייניגען.

אין איינצעל-פערקויף דארף דאס מעהל שטעהן ווייט פון הערינג, קעז און אנדערע פראדוקטען, וועלכע געבען ארויס א בעזונדערען ריח. די זעק מעהל טארען נישט שטעהן אויף דער פאדלאגע. דאס מעהל מוז געשיט ווערען מיט א ספעציעלע שופלע. די טיטען, אין וועלכע מען פערפאקט דאס מעהל, מוזען ווערען געמאכט פון ריין פאפיר און נישט פון אזוי גערופענער מאקלאטור.

אין די ערטער, וואו ס'זענען פאראן וואסערלייטונג און קאנאליזאציע, מוזען די בעקערייען זיך אומבעדינג געפונען אין אזעלכע לאקאלען, וועלכע זענען מיט די דערמאנטע איינריכטונגען פעראייניגט. אין די מקומות, וואו ס'זענען נישט אומעטום פאראן אדער ס'זענען אין גאנצען נישט פאראן אזעלכע איינריכטונגען קאנען זיך בעקערייען געפונען נאר אין אזעלכע לאקאלען, וועלכע זענען פערזעהען מיט וואסער, וואס איז גוט צום טרינקען.

אין קעלער-לאקאלען טארען זיך קיין בעקערייען נישט געפונען.

דער וואיעוואדע האט אבער דאס רעכט די בעקערייען, וועלכע געפונען זיך שוין אין קעלערס און ענטשפרעכען יא אלע איבעריגע פאדערונגען, צו ערלויבען ווייטער עקזיסטירען אלענפאלס נישט לענגער, ווי נאך 4 יאהר.

די בעקערייען, וועלכע געפונען זיך אין קאנאליזירטע בנינים מוזען זיך געפונען אפגערוקט מינדעסטענס 5 מעטער און די בעקערייען, וועלכע געפונען זיך אין נישט קאנאליזירטע הייזער אויף א שטח פון 10 מעטער — פון שטעלער פאר פערד, קיה א. א. וו. מיסטקאסטענס און קלאזעטען.

אויב גרעניצט זיך די בעקעריי מיט א קלאזעט פון דער שכנות'דיגער פאסעסיע דארף זי ווערען איזאלירט מיט א צוגאב-וואנד אפגערוקט פון דער ערשטער אויף א שטח מינדעסטענס 30 צענטימעטער.

א בעקעריי מוז בעשטעהן פון אוביקאציעס: 1) וואו מ'קנעט דאס טייג, 2) באק-אויווען, 3) מעהל-סקלאד, 4) לאגער פון געבעקס, 5) גארדעראבע און 6) באד. א חוץ דעם מוז זיך אויך געפונען א ספעציעלע אוביקאציע, וואו דאס ווייצען-געבעקס זאל זיך אפקיהלען. אויף דער גאס טאר עס בשום אופן נישט ארויסגעטראגען ווערען זיך אפצוקיהלען.

דער לאקאל פון דער בעקעריי מוז זיין הויך מינדעסטענס 3 מעטער און ברייט אזוי, אז אויף יעדען בעשעפטיגטען דארט מענש זאל ארויסקומען וועניגסטענס 4 קוואדראט-מעטער שטח. די פאדלאגעס דארפען ווערען געמאכט פון א דויערהאפטיגען, נישט דורכלאזענדען, גלאטיגען מאטעריאל.

די ווענד מוזען זיין געווייסט און מינדעסטענס אין דער הויך פון 2 מעטער בעשמירט אדער בעשלאגען מיט אנ'אייל-פארב אדער אנדער מאטעריאל, וואס לאזט זיך לייכט אפוואשען.

זומער דארפען די פענסטער פערזעהען ווערען מיט א נעדיכטע שאטקע. א פרישניצע דארף איינגעארדענט ווערען נאר אין אזעלכע בעקערייען, וועלכע בעשעפטיגען מינדעסטענס 5 ארבייטער.

די בעקערייען מוזען ווערען פערזעהען מיט מעכאנישע איינריכטונגען צו זיפען דאס מעהל, מישען און קנעטען דאס טייג.

די בייטען, טישען, ברעטער און לאפאטעס מוזען ווערען געמאכט פון געהיבליעוועט, גלאטיג האלץ, אהן שפארעס און סענקעס. מעטאלענע בייטען מוזען ווערען צינירט.

די בייטען טארען נישט שטעהן הארט ביי דער וואנד. די ברעטער דארפען ווערען ארויפגעשטעלט אויף א גענאטער און די לאפאטעס אויף דרענגער.

די קעסלען, אין וועלכע ס'ווערט געקאכט דאס וואסער צו קנעטען דאס טייג, דארפען ווערען צינירט און האבען א קראן איבער'ן זלעוו.

אין צעבער, וואו ס'יעהרט זיך דאס טייג, דארף זיך געפונען א קאסטען מיט א צודעק פאר'ן מעהל און א קעסטעל איבערגעשלאגען מיט צינקבלעך אויף אפפאלעכץ.

די אוביקאציע, אין וועלכער ס'געפונט זיך דער מעהל-לאגער און די פערקויפס-שטעל, מוז זיין טרוקען, ליכטיג און ווערען געהעריג געליפטערט. די פערקויפס-שטעל פון געבעקס אדער ריכטיגער געזאגט דער לאגער פון געבעקס טאר זיך נישט געפונען אין קיין קעלער.

(סוף קומט).

Dr. Z. Rakowski

ספעצ. פאר אויערן-, נאז-, האלז- און לונגען-קראנקהייט.

קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 27-81

[illegible] פון 12—2 און פון 5—7. [illegible]
אין [illegible], נאראשער 17 פון 10—11 און פון 3—5.

יורידישע עצות

פון דער דאזיגער אפטיילונג גיט די רעדאקציע פון „נייעם פאלקסבלאט" ענטפערען אויף יורידישע פראגען, וואס ווערן צוגעשיקט שריפטליך פון אונזערע לעזער.

קופאן

יורידישע אפטיילונג
פון „נייעם פאלקסבלאט".

[illegible] אנ'אנפראגע אויף א יורידישע עצה, דארף [illegible] ווערען דער קופאן מיט דער דאטע פון טאג, [illegible] קופאן [illegible] נישט [illegible] ווערען.

10030 ראק—ן:

מען קאן זיך נישט אפריידען, אז דער בעל חוב איז פערפליכטעט צו בעצאהלען א געוויסע געלד-שטראף דעם מלוה אין פאל, ווען דער חוב וועט נישט בעצאהלט ווערען צום בעשטימטען טערמין. אזא בעדינג אין אבמאך איז נישט גילטיג.

דאס געריכט קאן צומשפט'ן נאר אזא סומע, וויפיל ס'בעטרעפט דער געזעצליכער פראצענט פאר דער איבערגעלאפענער צייט.

10031 י. ק. פ. פון פאביאניץ:

איהר דארפט צאהלען פאר'ן לויפענדען קווארטאל 57 זל. 87 גר.

אויף דער צווייטער פראגע וועלען מיר אייך ענטפערען, ווען איהר וועט אונז מיטטיילען וועגען וואס פאר ענין ס'האט זיך געהאנדעלט און צוליב וואס פאר אנ'אומשטאנד דער ענין איז אפגעלייגט געווארען.

G. 10032

מיר ענטפערען נישט אויף קיין אנפראגע צו וועלכער ס'איז נישט בייגעלעגט דער קופאן פון זעלבען טאג.

10033 א שוסטער:

פאר'ן לויפענדען קווארטאל דארפט איהר צאהלען 84 זל. 14 גר.

10034 ר—ן:

נישט צו אלע שטראף-פראצעסען איז מחויב דער אנגעקלאגטער זיך צוצושטעלען. דעם אומשטאנד, צי דער אנגעקלאגטער איז פערפליכטעט זיך צוצושטעלען אדער נישט איז אפהענגיג פון דער הארבקייט פון דער שטראף, וועלכע ס'זעהט פאר דאס בעטרעפענדע געזעץ, אויף וועלכער די בעשולדיגונג באזירט זיך.

10035 צימערמאן:
10036 מ. ז. פון אלעקסאנדראָווסקא:
10037 H. W. 14
10038 פ. וו. נומער 1:
10039 ש. מ. בינשטאק פון גייערס-מארק:
10040 ס. ה. פון זגערזש:
10041 א קאמאשענמאכער פון זגערזשער-גאס
10042 א גרופע פאבריק-ארבייטער:
10043 מענדל מיגץ פון זגערזשער 15:

וועגען אייערע ענינים דארפט איהר זיך פערזענליך פערשטענדיגען מיט אונזער יוריסט טעגליך פון 3—5 נאכמיטאג מיטבריינגענדיג די צייטונג.

קליינער פעליעטאן

ווען איך וואלט זיין מיניסטער

ווען איך בין נאך א יונג יונגעל געווען, האבען די מלמדים אויף מיר געזאגט:

„א גוט קעפעל".

ביים גמרא-מלמד, האט מען אויף מיר שוין שטארקער געזאגט:

„אנ'אייזערנעם קאפ".

דער מלמד אליין — ר' מענדיל — פלעגט צו זאגען:

א מיניסטער-קאפ! — ער קען צוזאמענשטעלען צוויי ווענד אין בעווייזען, אז עס איז א גאנצע שטוב.

בקיצור — א מיניסטער-קאפ.

— — — — — — —

ווען מיניסטארען רעדען, הארכט די וועלט מיט שפאנונג.

ווייל יעדער דענקט ביי זיך: „מי לנו גדול"? לאמיר הארכען, וואס ער האט צו זאגען.

— — — — — — —

די נבואה פון מיין גמרא-מלמד ר' מענדיל איז נישט מקוים געווארען.

מיניסטער בין איך נישט.

דערפאר אבער בין איך א ציימונגס-שרייבער, אויך א פערשוין בבחינת מיניסטער.

צוזאמענשטעלען צוויי ווענד און מאכען א גאנץ הייזעל — איז א ציימונגס-שרייבער פעהיגער פון א מיניסטער.

ווען איך זאל זיין מיניסטער? — וואלט איך האבען ביידע „מעלות טובות" און וואלט פון שפאנישע ווענדלעך אויפגעבויעט גאנצע פאלאצען.

— — — — — — —

אבער, ווען איך זאל היינט זיין מיניסטער, וואלט איך זיך אוועקגעשטעלט פאר מיינע צוהערער און וואלט פאר זיי געהאלטען א רעדע פון הונדערט פראצענט אמת'ן. איך וואלט פאר זיי אזוי געזאגט:

„חשוב'ע אנוועזענדע, חשוב'ע בירגער"!

„איך דער מיניסטער בין צו אייך אראפגענידערט פון דער פמליה של מעלה אויף דער בלאסיגער ערד און איך וויל אייך דערצעהלען אמת'ען, וואס זענען פורחים באויר, וואס שוועבען ארום אין דער לופט און מען דערצעהלט זיי נישט, אדער מען זאגט זיי נישט.

איך וויל דא רעדען איבער עטליכע וויכטיגע ענינים, וואס זענען נוגע די מלוכה, דעם סיים און יעדען בירגער אין אונזער לאנד.

איך — דער מיניסטער — געה ארויס פון דעם שטאנדפונקט, אז מיר בעגלויבען זיך גארנישט אין קיין סיים.

מאלט אייך. אין אונזער פוילישען סיים האבען זיך אוועקגעזעצט צוויי און צוואנציג „קלאס", יעדער „קלא" און יעדער קלוב, האט אנדערע אנשויאונגען, אנדערע שאטירונגען און אנדערע פארטייאישקייט.

דאס, וואס פאר איין קלא איז גוט, איז פאר דעם אנדערען שלעכט. וואס איינער זאגט מותר, זאגט דער אנדערער אסור. וואס פאר איינעם איז כשר, איז פאר דעם אנדערען טרפה.

און נאך מעהר:

זעהט איהר און קענט איהר די דאזיגע צוויי און צוואנציג קלאָ'ס און קלובען פון אונזער סיים? — זייט וויסען, אז איינער וואלט דעם אנדערען איינגעשלונגען; באדיי דערווארגען ווערען, אבער איינשלינגען וואלט ער איהם...

זעהט איהר היינט א רעכטע אפאזיציע און א לינקע אפאזיציע, ווי זיי לעבען, דאכט זיך, בשלום ובשלוה און עסען זיך — דאכט זיך, פון די פיסקלעך? — זייט וויסען, אז זיי האבען זיך בדרך הטבע פיינד שנאת מות און וואלטען זיי נאר מעגען און קענען, וואלט זיין — איש את רעהו חיים בלעו.

אבער ביידע פערפאלגען היינט איין ציל: „אפאזיציע". מען מאכט אפאזיציע, ווייל די קאניונקטור פון דער היינטיגער סיים-פאליטיק פאדערט עס. און וועט זיך עס מארגען נישט פאדערען, וועלען זיי אויף ווייטער ווערען די אפענע שונאים. היינט זענען זיי די בעהאלטענע שונאים"

„זעהר חשוב'ע הערען אנוועזענדע און בירגער"!

ווער פון אייך עס גלויבט, אז דא איז א מחלוקה פון בית-הלל און בית-שמאי, ווער פון אייך עס גלויבט, אז דאס איז א הייסע פלוגתא פון רב ושמואל, וואס אלו ואלו דברי אלקים חיים — דער איז זיך טועה.

דא קעמפט זיך יעדער פאר זיין פארם און סיסטעם. דאס איז א קאמף, וואס הייסט תמיד: „לשמי" — פאר מיינעט וועגען.

אבער, מרנן ורבותי, זייט וויסען: שלאגט אייך אלץ ארויס פון אייערע פאליטישע קעפ.

מרנן ורבותי! א שאד אייער אפאזיציע! א שאד יעדער מינוט, וואס איהר פערווייילט אין דער אפאזיציע... ווייל גארנישט וועט אייך העלפען.

אין אזא עהנליכען זין, וואלט היינט א מיניסטער בעדארפט רעדען.

אבער — רעדען, רעדען זיי פון עפעס אנדערש. זיי רעדען איבער דער טעטיגקייט פון דער רעגירונג פון דרינען און דרויסען. איבער די מעשים טובים פון דער ענטוויקלונג.

לאמיר זיין קלארער.

— — — — — — —

ווען איך זאל זיין מיניסטער!...

פ—וו

לאדז. 2 דעצעמבער 1929

„נייער פאלקסבלאט״

לאדז. דעצעמבער 1929

ביים אפענעם קבר

פון דעפ. דר. לעאן רייך

אנ׳אונאויפהערליכער פערלוסט פאר׳ן ציוניזם, און פאר׳ן יודענטום בכלל!

פון די פריהסטע יאהרען, און פשוט׳סטען זין פון װארט, האט ער זיך איינגעשפאנט אין׳ם װאגען פון דער ציוניסטישער ארבייט.

נאך אלס שילער פון גימנאזיום האט ער זיך דורכגעדרונגען מיט טעאדאר הערצלס אידעע, װאס איז דאן ערשינען אויפ׳ן יודישען האריזאנט, און פון דעם מאמענט אן האט ער זיין גאנץ לעבען, זיין גאנצע צייט און יעדע שעה און מינוט פון טאג געװידמעט דער יודישער נאציאנאלער ארבייט.

די אונגעהויערע ענטװיקלונג פונ׳ם ציוניזם אין מזרח־גאליציען איז געװעזען זיין פערדינסט.

ער האט פערשטאנען צו גרופירען ארום זיך די בעסטע אינטעליגענטע קרעפטען פון מזרח־גאליצישען יודענטום און געשאפען א פלעיאדע יונגע מענשען מיט העכערער בילדונג, װעלכע האבען אונטער זיין אנפיהרונג געװעקט אין די יודישע הערצער די נאציאנאלע געפיהלען.

כדי צו פערשטעהן די גרויסע ארבייט, װאס ד״ר רייך האט געלייסטעט, און כדי ריכטיג אפּצושאצען זיינע אונפערגעסליכע פערדינסטען פאר׳ן ציוניזם, מוז מען בעקאנט זיין מיט די פערהעלטנישען, װאס האבען געהערשט אין יענעם טייל פוילען מיט א פאר צעהנדליג יאהר צוריק: די יודישע אינטעליגענץ איז געװעזען כמעט פולשטענדיג אסימילירט. דער פשוטער יוד איז נאכגעגאנגען די איינפלוסרייכערע יודישע אסימילאטארען, װאס האבען בעהערשט אלע געביטען פון דאמאלסדיגען יודישען לעבען. דער חסיד איז געשטאנען פולשטענדיג אונטער׳ן איינפלוס פון די גאליציאנער רבי׳ם, װאס האבען ביי יעדער געלעגענהייט געשטיצט זייערע אסימילאטארישע פראטעקטארען.

אין אזא שװערער אטמאספערע, ביי אזעלכע אונגינסטיגע בעדינגונגען, האט די ענערגיע פון ד״ר רייך געשאפען א װאונדער: נאך 25 יאהריגע טעטיגקייט האט ער דערפיהרט דעם ציוניזם צום איינפלוסרייכסטען פאקטאר אין דארטיגען יוד. לעבען. די אסימילאציע איז געװארען צובראכען און דער ציוניסט ד״ר רייך איז געװארען כמעט דער אונגעקרוינטער יודישער קעניג פון מזרח־גאליציען.

װען אויף דעם געביט פונ׳ם אינערן־פאליטישען לעבען אין פוילען, פלעגען אין די לעצטע יאהרען פארקומען רייבונגען צװישען די מזרח־גאליצישע ציוניסטען מיט אונז, די חברים פון קאנגרעס־פוילען, װען דער קאמף האט אין איינינע מאמענטען ערגרייכט זעהר העפטיגע פארמען, האט אבער דאך קיין איינציגער פון זיינע פאליטישע געגנער נישט אויפגעהערט הויך צו שעצען ד״ר רייכ׳ס גרויסע פערדינסטען פאר דער געמיינזאמער ציוניסטישער זאך. קיין איינציגער האט זיך נישט געפונען, װאס זאל נישט אנערקענען אז אין דער ברוסט פונ׳ם ראזינגען יוד האט געקלאפט א הארץ, װאס איז געװעזען בכח צו ברענגען די גרעסטע קרבנות פאר׳ן אינטערעס פון יודישען פאלק.

איצט שטעהען מיר ערשיטערט פון דער ידיעה, אז דאס ראזינגע הארץ האט אויפגעהערט צו שלאגען. מיר זענען ערשיטערט, אז דער מענש, װאס האט אויף זיינע פלייצעס געטראגען די שװערע לאסטען פון איבערמענשליכער ארבייט און גרויסער פעראנטװארטונג, איז אװעק פון אונז. דער רוהם, װאס ד״ר רייך האט זיך דערװארבען, װעט איהם איבערלעבען. די צוקונפטיגע דורות װעלען געדענקען, אז ס׳האט געלעבט אין מזרח־גאליציען א מענש, פאר װעלכען דער ציוניזם, א״י און דאס יודישע פאלק זענען געװעזען דער גאנצער אינהאלט פון זיין לעבען.

דעפ. דר. ראזענבלאט.

——=:8:=——

הילפס-אקציע אין פראנקרייך לטובת די אוקראינישע יודען

פאריז (יט״א) דא זענען אנגעקומען פארשטעהער פון דער לאנדאנער הילפס־פעראיינע פאר די אוקראינישע יודען װעגען דורכפיהרען א זאמעל־אקציע אין פראנקרייך. די דעלעגאציע האט אבגעהאלטען א בעראטונג ביים רב־הכולל פון פראנקרייך הרב לעװי, אין דער בעראטונג האבען זיך בעטייליגט באראן סער גינזבורג, באראן אלפרעד גינזבורג, ד״ר נעטער און אנדערע.

עס איז געשאפען געװארען א קאמיטעט, װאס האט ארויסגעלאזט אנ׳אויפרוף צו די יודען אין פראנקרייך װעגען שטיצען דעם הילפס־פאנד.

עס װערט געפלאנט צו זאמלען א מיליאן פראנק.

„די טעקסטיל־אינדוסטריע איז קראנק״

װי אזוי די לאדזער פערהעלטנישען װערען געזעהען דורכ׳ן „עקספרעס פאראנני״

אונטער׳ן קעפעל „פארװאס איז אזוי שלעכט אין פוילישען מאנטשעסטער״ שרייבט דער נעכטיגער „עקספרעס פאראנני״:

„א גרויסע בעאונרוהיגונג אין גאנצען לאנד האבען ארויסגערופען די לעצטע געשעהענישען אין דער לאדזער אינדוסטריע, זיי האבען געברענגט א גאנצע רייהע באנקראטען, די בעקאנטע פירמע ס. בארטשינסקי, װעלכע עקזיסטירט שוין זייט 40 יאהר האט זיך געװענדעט צום געריכט יעגען א „נאדזור״. דאס איז אויך אזא פארם פון באנקראט, גלייכצייטיג האבען זיך אנדערע גרויסע אונטערנעהמונגען, װאס עקזיסטירען שוין 65 יאהר געפינען אין צאהלונגס־שװעריגקייטען און ראטעװען זיך דערמיט, װאס זיי פערמשכנ׳ען זייערע אונבעװעגליכע גיטער. צעהנדלינגער קלענערע אונטערנעהמונגען ליקװידירען זיך.

דער דאזינגער ענין קען פאר קיינעם נישט זיין גלייכגילטיג. ס׳האנדעלט זיך װעגען אנ׳אינדוסטריע, װאס גיט בעשעפטיגונג 200 טויזענד ארבייטער. װער ס׳װיל פערשטעהן, װאס ס׳איז געשעהן אין דער טעקסטיל־אינדוסטריע, זאל ארייגקוקען אין די פאבריקס און הורט־לאגערן, זיי זענען פערלעגט מיט סחורות. די פארטפעלען זענען פול מיט פראטעסטירטע װעקסלען.

װאס הייסט דאס אלץ?

דאס הייסט, אז די אינדוסטריע האט אויסגעארבייט צופיל שטאף. מיר האבען נישט געקענט פערנוצען אזױפיל, װיפיל מיר האבען פארגעלעגט, מיר זענען צו ארים. די פראדוקציע איז פאריגען װינטער דערגאנגען צום העכסטען פונקט. דער דאזינגער פערנעהם האט געמוזט ברענגען צו א קראך, ס׳זענען שװאך געװארען קודם־כל אלע פאבריקען פון װאהל־אויסארבייטונגען, פאר דער מלחמה האבען די לאדזער װאהל־פאבריקען ארויסגעפיהרט קיין רוסלאנד כמעט דריי־פערטעל פון איהר פראדוקציע. די צוגעמאכטע גרענעץ מיט די סאװיעטען האבען אװעקגענומען דעם מארק. דערפאר האבען די װאהל־פאבריקען בעקומען א גרויסען קאנקורענט אין ביליץ, װעלכע איז נישט אויסגעריבט געװארען אזוי װי די לאדזער פאבריקען דורך די דייטשען. אויף דער איצטיגער לאגע איז אלזא פערהאן צופיל װאהל־פאבריקען.

דער עקספארט בעטרעפט 10 פראצענט פון דער פראדוקציע. אין הייגטיגען יאהר האט זיך דער װאהל־עקספארט פערשטארקט, אין אזעלכע בעדינגונגען מוזען די שװאכערע קאנקורענטען אפּפאלען און פאלען טאקע איצט אװעק.

די לאדזער בוימװאל־אינדוסטריע האט פאר דער מלחמה געארבייט מעהר פאר אינערליכען מארק. נאך דער מלחמה האט די דאזיגע אינדוסטריע נישט געהאט קיין קאנקורענטען אין אנדערע פוילישע געגענדען, ער האט דערפאר בעקומען א גרויסען אפזאץ־מארק אין שלעזיען, פוזען און פאמערען. ס׳איז דעריבער נישט קיין װאונדער, װאס אין יאהר 1928 האט די פראדוקציע איבערגעשטיגען די פאר־מלחמה׳דיגע. א חוץ דעם אלעם האט די טעקסטיל, אזוי־צוזאגען, מאמענטאלע נויטטען. דעמאלט, װען די לאדזער פאבריקען ארבייטען אזוי שטארק, האבען די, װאס קויפען אמייסטען, די פויערים זיך געפינען אין א זעהר שװערער סיטואציע; די פויערים זענען היינט ארים. דאס פעהלען פון געלד אויפ׳ן דארף האט זיך פאטאל אפגערופען אויפ׳ן צושטאנד אין גאנצען לאנד, נישט שוינענדיג די אינדוסטריע. די טעקסטיל־אינדוסטריע צאהלט געװאלצענע רעכענונגען דערפאר, װייל זי האט נישט פאראויסגעזעהען די שװערע לאגע פון די פויערים. כדי צו פערקויפען זייערע זאפאסען, האבען די פאבריקען פארגעלעגט א װאס לענגערען קרעדיט, געװאונען דערפון האבען די אמװעניגסטען כאלירע סוחרים.

דער צענטר פון טעקסטיל־האנדעל אין װארשא איז די גענשא גאס. דא טומעלט זיך מיט נישט־געװיסענהאפטע סוחרים. אט ברענגען מיר א כאראקטעריסטישען ביישפיל פון הייגטיגע װעקסלען טראנזאקציעס. מ׳פערקויפט אויף װעקסלען, קאנדיציעס 8 פראצענט, דאן געהט נאך אראפ 15 פראצענט פאר קאסע, און נאך און נאך. אנדערע פראװינץ־סוחרים קויפען פאר װעקסלען, װען ס׳קומט דער צאהלונגס־טערמין װערען די װעקסלען פראטעסטירט. דער סוחר רעגולירט אויף 80 פראצענט, אבער גיט נייע װעקסלען, װעלכע װערען אויך פראטעסטירט, און אזוי װייטער און אזוי װייטער.

די טעקסטיל־אינדוסטריע איז קראנק, און זי װעט זיך מוזען צופאסען צו די נייע בעדינגונגען — צו די בעדערפענישען פון אינערליכען מארק. זי װעט מוזען פערשטארקען די האנדעלס־ריהרעװירינקייט, װעלכע זי האט נישט געדארפט צום רוסישען מארק;

קודם־כל מוזען אבער א סוף מאכען צו דער פלאג פון נישט־געװיסענהאפטע און נישט ערליכע סוחרים״.

ס׳איז דא ארט פאר ביידע פעלקער

דער יודיש־אראבישער דיספוט אין לאנדאן

לאנדאן (יט״א) לויט דער איניציאטיװ פון דער „אוניאן פאר דעמאקראטישען קאנטראל״ אין לאנדאן איז דא פארגעקומען אנ׳עפענטליכער דיספוט צװישען דעם סעקרעטאר פון דער אראבישער עקזעקוטיװע דזשאמעל על הוסייני און דעם עהרען־סעקרעטאר פון דער ענגלישער ציוניסטישער פעדעראציע רעװ. מ. ל. פערלצװייג.

פון ציוניסטישען צד האט זיך אין דעם דיספוט געװאלט בעטייליגען פראפ. בראדעצקי, װעלכער האט אבער צוגעשיקט א בריף, אין װעלכען ער טיילט מיט, אז אין צוזאמענהאנג מיט די ארבייטען פון דער אויספארשונגס־קאמיסיע, װאס בעהאנדעלט א רייהע פראבלעמען, האלט ער פאר אונגעװאונשען זיך בעטייליגען אין דעם דיספוט.

דזשאמייל על הוסייני האט אין זיין רעדע ערקלערט, אז די אראבער טרעטען נישט ארויס געגען יודען, אלס יודען, זיי זענען נאר געגען דער אגרעסיװער העגעמאניע פון די פאליטישע ציוניסטען. עס איז נישט ריכטיג האט ערקלערט דער אראבישער פארשטעהער — דאס די אראבער נוצען אוים די אנטי־ציוניסטישע בעװעגונג אלס א שירם, כדי צו פערדעקען דעם אנטי־ענגלישען כאראקטער פון דער אקציע. די אראבער האבען צוטרוי צו ענגלאנד זיי גלויבען, דאס מיט דער הילף פון גרויס־בריטאניען װעלען זיי דערגרייכען זייערע נאציאנאלע רעכט. שטראמען פון פוילישע, רומענישע און אנדערע מזרח־אייראפעאישע יודען פליסען קיין ארץ־ישראל. האט װייטער געטענה׳ט דזשאמאל על הוסייני — בעת אראבער, װאס װאוינען אין אמעריקא און װילען זיך אומקעהרען אין זייער היימאט בעקומען נישט קיין איינרייזע־װיזעס די סומען, װאס װערען דורך יודען בעצאהלט פאר דאס געקויפטע ערד קומען נישט צונוץ דעם לאנד, װייל זיי װערען אויסגעצאהלט די גוטבעזיצער, װאס װאוינען מעהרסטענס אין אויסלאנד. װען די ערד װערט געקויפט, װערען די פעלאכען בעזייטיגט פון זייערע װאוינערטער.

רעװ. פערלצװייג האט אין אנהויב פון זיין רעדע דערמאנט װעגען די ארץ־ישראל געשעהענישען, װאס האבען אויפגערודערט די גאנצע ציװיליזירטע װעלט. עס װאלט געװען פריהצייטיג, זאגט ה׳ פערלצװייג, צו קאמענטירען די דאזיגע געשעהנישען, איידער די אויספארשונגס־קאמיסיע װעט פעסטשטעלען, װער עס טראגט פאר זיי די װירקליכע פעראנטװארטליכקייט. קיין שום זאך אבער, װאס איז געשעהן, קיין שום פאקט, װאס קען נאך פארקומען װעט אויף קיין האר נישט אבהאלטען די יודען פון זייער שטרעבונג. די ציוניסטישע בעװעגונג איז נישט געשאפען געװארען אין משך פון די לעצטע פאר יאהר. דאס איז נישט קיין פאריבערגעהענדער פאליטישער שפיל. די ציוניסטישע בעװעגונג האט זיך אנגעהויבען נאכ׳ן חורבן פון בית־המקדש. װען דאס ענגלישע פאלק — האט ארויסגערופען רעװ. פערלצװייג — װאלט דורך א מיליטערישער מאכט פערטריבען געװארען פון זיין לאנד און זיך קיינמאל נישט אונטערגעגעבען דעם שיקזאל און געשטרעבט צוריקצושטעלען זיינע רעכט. צי װאלט דערפאר געקומען א שטראף? צו דארפען די יודען בעשטראפט װערען דערפאר, װאס זיי זענען געװען לאיאל צו זייער פאטערלאנד אין משך פון 2000 יאהר?

מיר גלויבען — האט ערקלערט רעװ. פערלצװייג, אז אין ארץ־ישראל איז פערהאן ארט סיי פאר יודען, סיי פאר אראבער. מיר שטרעבען צו ארבייטען געמיינזאם, עס איז אבער קלאר, דאס מיר קענען נישט דערװעהן די האנד, װאס האלט א שטילעט. נאכדעם װי די אויספארשונגס־קאמיסיע װעט פערענדיגען איהרע ארבייטען, זענען מיר גרייט מיטצוארבייטען מיט יעדען, װעמען עס איז טייער די ענטװיקלונג פון ארץ־ישראל. 2 זאכען מוזען אבער זיין געזיכערט: מאראלישע ענטװאפנונג און דער מאנדאט אין פולען זין פון זיינע בעשטימונגען.

רעװ. פערלצװייג ציטירט דאן א בריף פון קעניג פייזאל, געשריבען אין יאהר 1919, װאו עס װערען בעגריסט די יודישע נאציאנאלע אידעאלען און די ציוניסטישע פאסטולאטען װערען בעצייכענט אלס מעסיגע. מיר האבען קיינעם נישט געטון קיין עװלה — האט פערענדיגט רעװ. פערלצװייג — מיר האבען בעצאהלט פאר יעדען שטיקעל ערד. די פינאנסען פון לאנד זענען סטאביל און דער ענגלישער שטייער־צאהלער איז נישט בעלאסטעט מיט קיין פענס פאר ארץ־ישראל.

אלטע יודישע פרוי װערט פאראליזירט,

װען אנטיסעמיטען פערשליסען איהר אין א קאסטען...

מאסקװע (יט״א) א יודישע פרוי אין עלטער פון 65 יאהר מיט׳ן נאמען חנה קארלין איז אין א פאראליזירטען צושטאנד איבערגעפיהרט געװארען אין איינעם פון די כארקאװער שפיטאלען צוליב א שױדערליכען אנטיסעמיטישען אקט, װאס זעקס קריסטליכע שכנים זענען איבער איהר בעגאנגען.

די שכנים האבען נישט געװאלט האבען דאס אלטע פאר־פאלק קארלין אונטער זייער דאך, און האבען זיך בעמיהט שוין א לענגערע צייט דורך אלערליי פערפאלגונגען זיי ארויסצושטויסען פון דער דירה. די טעג, װען דער אלטער קארלין האט פערלאזען זיין דירה, האבען די זעקס שכנים זיך אריינגעריסען צו דער אלטער פרוי אין צימער, האבען איהר געבונדען די הענד מיט די פיס, פערשטאפט דאס מויל מיט שמאטעס, און אריינגעװארפן זי [illegible] װאוינונג [illegible].

װען דער אלטער קארלין האט זיך אומגעקעהרט אהיים און נישט געפונען זיין פרוי אין שטוב, האט ער אנגעהויבען פרעגן ביי די שכנים, צו זיי װייסען נישט, װאו זי איז. אנשטאט איהם צו ענטפערן, האבען די שכנים פון איהם חוזק געמאכט און געזאגט, אז ער װעט זיין פרוי שוין מעהר נישט געפינען.

דעם אלטען איז דאס חוזק מאכען פון די שכנים געװארען זעהר אויפפאלענד. ער האט אנגעהויבען חושד צו זיין, אז עפעס איז נישט גלאטיג מיט זיין פרוי און האט זי אנגעהויבען זוכען אין אלע װינקעלעך. קומענדיג צום קופער, האט ער דערהערט פון דארט אפגעריסענע זיפצען. מיט דער הילף פון א מיליציאנער האט ער דעם פערשלאסענעם קופער אויפגעריסען און פון דארט ארויסגענעשלעפט זיין פרוי א פאראליזירטע און האלב טויטע.

די דאקטוירים, װאס זענען ארויסגערופען געװארען צו געבען דער געראטעװעטער פרוי שנעלע הילף האבען פעסטגעשטעלט, אז זי איז פאראליזירט געװארען פון שרעק. מען האט די זקנה איבערגעפיהרט אין ארטיגען שפיטאל. אלע זעקס שכנים, װאס זענען שולדיג אין דעם דאזיגען שױדערליכען פאל זענען ענטלאפען פון כארקאװ. די מיליץ האט אבער אנגענומען מיטלען זיי אויפצוזוכען.

קאמף מיט אנטיסעמיטיזם אין װייס־רוסלאנד

מאסקװע (יט״א) צוליב די אונאויפהערענדע אנטיסעמיטישע פאסירונגען צװישען ארבייטער אין װייסרוסלאנד, האט דער סעקרעטאריאט פון װייסרוסישען צענטראלען קאמיטעט פון דער קאמוניסטישער פארטיי אבגעהאלטען א ספעציעלע זיצונג און האט בעשלאסען:

1) אויפארדערען דעם װייסרוסישען קאמיסאריאט פון בילדונג איינפיהרען אין די שולען געשפרעכען געגען אנטיסעמיטיזם. 2) דער פערבאנד פון פראפעסיאנעלע פעראיינען זאל איינפיהרען ספעציעלע קלאסען און לעקציעס פאר ארבייטער װעגען דער פראגע פון די נאציאנאלע מינדערהייטען. 3) אז די יוסטיץ־ארגאנען זאלען אנװענדען שטרענגערע שטראף־מיטלען געגען יענע, װאס מען װעט געפינען שולדיג אין אנטיסעמיטיזם.

——=):8:(=——

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבן

נייער פאלקסבלאט

2
מאנטאג
כט
מרחשון תר"צ

דעצעמבער

זון-אויפגאנג 7.19
זון-אונטערגאנג 3 30

קיין מתנות און טרונק-געלד פאר די בעאמטע

די נעכטיגע זיצונג פון דער קהלה-פערוואלטונג

נעכטן איז פארגעקומען אונטער'ן פארזיץ פון פרעזעס ל. מינצבערג א זיצונג פון דער קהלה-פערוואלטונג.

נאכ'ן ערלעדיגען א פאר ענינים וואס האבן א שייכות צו דער דורכגעפירטער הילפס-אקציע פאר א"י, פרעגט אן פרנס רוס אויף וואס פאר א סמך האט די קהלה אויסגעצאהלט סובסידיעס אויפ'ן חשבון פון דער סאציאלער הילפס קאמיסיע אהן וויסען און הסכמה פון דער קאמיסיע.

פרעזעס מינצבערג ענטפערט, אז דאס פרעזידיום פון דער פערוואלטונג איז בעפולמעכטיגט געווארען צו פיהרען די טעטיגקייט אויף אלע געביטען און אין דרינגענדע פאלען ארויסגעבען אויך שטיצע. פרנס רוס לעגט פאר צו עפענען א דיסקוסיע איבער דעם ענטפער, אבער דער פארשלאג פאלט אדורך.

דאן האט דער סעקרעטאר ה' נאדעל אפגעגעבען א בעריכט, פון דער דיסציפלינארער אויספארשונגס-קאמיסיע ארום דעם ענין מיט', אנגעשטעלטען פון דער בית החיים אפטיילונג, וועלכער האט גענומען א מתנה פון א פעטענט. די קאמיסיע האט אויסגעהערט א גאנצע רייה עדות און האט פעסטגעשטעלט, אז דער פעטענט האט געגעבען דעם אנגעשטעלטען די מתנה נישט אויף יענעמס פאדערונג, נאר פון זיין אייגענעם ווילען. די קאמיסיע האט דעריבער בעשלאסען צו מאכען דעם אנגעשטעלטען א פארווארף און ווארנען איהם, אז אויף להבא זאל ער קיין מתנות נישט נעהמען, און צולאזען איהם צו דער ארבייט.

ארום דעם בעריכט פון דער קאמיסיע הויבט זיך אן א דיסקוסיע. פרנס רוס וואונדערט זיך, וואס ער, אלס פארשטעהער פון א פראקציע, איז נישט צוגעצויגען געווארען צו דער אויספארשונגס-קאמיסיע. ער ווייסט וועגען א פאקט, ווען ביי א נ'אבל, וואס איז בעפרייט געווארען פון אפצאהל דורך דער קהלה קאנצעלאריע, האט דער בעאמטער געפאדערט 10 זל. ער פארופט זיך דערביי אויף א דאזאר און טיילט מיט, אז ער ווייסט אויך וועגען אנדערע עהנליכע פאלען.

פרעזעס מינצבערג לעגט פאר אויסצופארשען דעם ענין און אויסצוהערען דעם דאזאר. וויצע-פרעזעס בערגער לעגט פאר, אז מ'זאל דעם ענין צוריק אפשיקען אין דער קאמיסיע. פרנס האפמאן דאגעגען לעגט פאר אנצונעמען דעם פארשלאג פון דער קאמיסיע.

נאכדעם, ווי פרנס בושעזשינסקי טיילט מיט, אז איהם זענען בעקאנט 2 פאלען, ווען מ'האט דעם בעאמטען פארגעשלאגען מתנות און ער האט זיי נישט אנגענומען, איז בעשלאסען געווארען אנצונעהמען דעם פארשלאג פון דער קאמיסיע.

ביי דער געלעגענהייט איז בעשלאסען געווארען זיך צו ווענדען מיט אן אויפרוף צו דער בעפעלקערונג נישט צו געבען קיין טרינק-געלדער די אנגעשטעלטע פון בית החיים, וועלכע בעקומען בעצאהלט פאר זייער ארבייט, ווייל דאס דעמאראליזירט זיי. ס'איז אויך בעשלאסען געווארען אויפ'ן בית החיים איינצופיהרען אן אנקלאגע-בוך, אין וועלכען די בעזוכער זאלען קענען איינשרייבען זייערע אנקלאגעס.

צום סוף איז בעהערט געווארען דער אנדענק פון דעפ. דר. לעאן רייך און די זיצונג איז געשלאסען געווארען.

חנוכת-הבית פון דער בורסע „בית-שמואל"

פונדאציע פון פאמיליע שטיינשניידער

(—) נעכטען איז אויף פאמארסקא 41 אין הויז פון דער בוי-פירמע „טילער און שטיינשניידער" פארגעקומען די פייערליכע חנוכה - תבית פון דער בורסע פאר יונגלעך „בית שמואל" ביים דער „פערמע און אינטערנאט אין העלענובעק". ווי אונזערע לעזער איז שוין בעוואוסט, איז די בורסע איינגעארדענט געווארען דורכ'ן פאר-פאלק שטיינשניידער צום אנדענק פון זייער יונג-פערשטארבענעם זוהן שמואל. צום חנוכת-הבית, וועלכע איז אויסגעפאלען צו די שלשים נאכ'ן פערשטארבענעם, איז געקומען דער לייטער פון דער אפטיילונג פאר געזעלשאפטליכער שוץ ביי דער וואיעוואדשאפט ה' וואיטשעכאווסקי אלס פערטרעטער פון וואיעוואדע, לאווניק יאגעל, ד"ר מ. ברוידע, אלס פערטרעטער פון דער געזעלשאפט פאר יודישע מיטעל-שולען, דירעקטאר פערלמאן ביי וועמען אין גימנאזיום דער פערשטארבענער שילער האט זיך געלערענט, פערטרעטער פון דער יודישער און פוילישער פרעסע און פיל געסט, פריינד פון דער פאמיליע שטיינשניידער און פון „העלענובעק", פון דער גמינע און פון יתומים-הויז אויף זגערשער 40 זענען אנגעקומען שריפטליכע בעגריסונגען.

חזן אלטערמאן און דער כאר, אונטער דער לייטונג פון דיריגענט ה' דארגוושאנסקי, האבען געמאכט א הזכרה נאכ'ן פערשטארבענעם. נאכדעם האט מען געזונגען מזמור שיר חנוכת הבית און געמאכט מי שברך'ס פאר'ן מלוכה-פרעזידענט און פאר'ן פאר-פאלק שטיינשניידער, די פונדאטארס פון דער נייער אינסטיטוציע.

און ראנקענדיג די פונדאטארס פאר דער שעהנער מתנה, איבערגעגעבען די ווייטערדיגע טעטיגקייט-פלענער פון „העלענובעק". נאכדעם האבען געהאלטען געלעגענהייטס-רעדעס ד"ר ברוידע, דירעקטאר פערלמאן, א נעזו. שילערין פון „פאמאץ" וועלכע שטודירט איצט יורי און און א לעהרערין אין „העלענובעק", (פרל. קאזאניעצקא), א שילערין פון יודישען גימנאזיום, פון „פאמאץ" (אסטראוועצקא), פון ציוניסטישען יער עירוני — בושערזינסקי און פון „אהבת יעקב" — ה' לעווי.

ד"ר ברוידע האט אין זיין רעדע אנגעוויזען אויף יודישע מאמענט אין דער פייערונג, וואס פערבינדעט דעם טויט מיט'ן ווייטערדיגען לעבען. אין דער יודישער אויפפאסונג איז דער טויט א גורם צו כינוס פאר'ן ווייטערדיגען לעבען פון יחיד און כלל.

נאכדעם זענען די געסט אריבער אינ'ם צווייטען טייל פון לאקאל, וואו ה' שטיינשניידער האט איבערגעשניטען די באנד, וואס פיהרט אין שלאף-צימער און די געסט זענען אריבער צו בעזיכטיגען דעם נייעם לאקאל. דער לאקאל בעשטעהט פון 7 גרויסע, ליכטיגע צימער, מיט עלעקטרישער בעלייכטונג, מיט צענטראל-בעהייצונג. ביים לאקאל איז אויך איינגעארדענט א גרויסער באד-צימער מיט אלע געהילפס-איינריכטונגען. דער לאקאל מאכט זעהר א גוטען איינדרוק און ס'איז ווירקליך צו בעגריסען די געזעלשאפטליכע איניציאטיוו פון די, וואס בויען און העלפען בויען נייע נויטיגע אינסטיטוציעס.

נאכ'ן בעזיכטיגען דעם נייעם לאקאל, האט זיך דער עולם אומגעקעהרט אין זאל, וואו ס'זענען געווען סערווירט די טישען, מ'האט זיך געוואונשען לחיים און געמאכט פערשידענע אויסרופען לכבוד די פונדאטארען שטיינשניידער. דער פארזיצער רומקאווסקי, פאר-פאלק הערשאוויסקי, טעלער, לאנדא א. אנד.

צום סוף האט דער עולם נאך געזונגען לידער און געכאפט א טענצעל.

דאס יודישע לאדז פון נאכ'ן קריג איז געשאפען אין געזעלשאפטליכע אויפטוען, וועגען אזעלכע פונדאציעס, ווי ס'זענען געמאכט געווארען אין לאדז פאר'ן קריג, האט מען די גאנצע צייט נישט געהערט. „העלענובעק" איז געווארען די אינסטיטוציע, וואס גיט אנ'אנרעגונג צו גרויסע געזעלשאפטליכע אונטערנעהמונגען און אויב די נייע פונדאטארען טוען א נוצליכע יודישע ארבייט, דארף צוזאמען מיט זייערע פונדאציעס, דארף צוזאמען מיט זיי בעגריסט ווערען „העלענובעק", וואס איז זיי דערצו גורם. דאס יודישע לאדז איז געבליבען די זעלבע, ס'דארף נאך זיין די נויטיגע איניציאטיוו.

א בורסע פאר מיידלעך

ביי'ם אינטערנאט העלענובעק

אויף דער נעכטיגער חנוכת-הבית פון „בית-שמואל", האט ה' באביאצקי אין נאמען פון דער פערוואלטונג פון „העלענובעק" געמאכט א סענסאציאנעלע ערקלערונג: דאס פאר-פאלק טילער (מיטאינהאבער פון דער בוי-פירמע טילער און שטיינשניידער) האבען מנדב געווען דעם אינטערנאט „העלענובעק" א לאקאל אין זייער הויז אויף מאניוסטראצקא 16, א לאקאל פון 7 צימער מיט פולער איינארדנונג. אינ'ם דאזיגען לאקאל זאל איינגעארדענט ווערען א בורסע פאר מעדלעך. די פערזאמעלטע האבען די מעלדונג אויפגענומען מיט ווארימע בעגריסונגען און אפלאדיסמענטען.

גרויסער מיטינג פון פ.פ.ס., דייטשע סאציאליסטען און בונד

ווענדעט זיך צום מלוכה-פרעזידענט וועגען אפרופען די איצטיגע רעגירונג

נעכטען פארמיטאג איז אין פילהארמאניער זאל פארגעקומען א גרויסער פאליטישער מיטינג, געריפען דורך פ.פ.ס., דייטשע סאציאליסטען און „בונד" וועגען דער איצטיגער סיטואציע אין לאנד. צום מיטינג איז געקומען זעהר א גרויסער עולם, אזוי אז רייטער און פוס-פאליציי האבען געמוזט אפהיטען די ארדנונג פאר'ן זאל.

עס זענען ארויסגעטראטען: רעפ. קאוואלסקי (פ.פ.ס.), קראניג (דייטשע סאצ.) און ראטמאן ליכטענשטיין (בונד).

די רעדנער האבען אין זייערע רעדעס אנגעוויזען, אז די קאנסטיטוציע פון 17-טען מערץ 1921, הגם זי בעפרידיגט נישט אינגאנצען די שטרעבונגען פון ארבייטער-קלאס, איז זי אבער דאך פיל ליבעראלער, ווי דער נייער קאנסטיטוציע-פראיעקט, וואס איז אויסגעארבייט געווארען דורך דער רעגירונגס-פארטיי. דער פראיעקט פון דער סאנאציע איז דיקטירט דורך די אינטערעסען פון די פאבריקאנטען און פריצים.

די רעדנער האבען ווייטער פעסטגעשטעלט, אז די איצטיגע קאנסטיטוציע איז אייגענטליך נאך נישט איינגעפיהרט אין לעבען. דער בעסטער משל, ווי אזוי ס'ווערט אויס מיט דער קאנסטיטוציע, איז די בעציהונג פון דער צענזור צו דער פרעסע, וועלכע איז אונטערגעווארפען אונאויפהערליכע קאנפיסקאציעס. די רעגירונג וואלט קודם כל געדארפט זיך פערנעהמען מיט געזונדמאכען דעם קאטאסטראפאלען ווירטשאפטליכען מצב אין לאנד און קומען צו הילף די הונגערנדע ארבייטער-מאסען.

בעת די רעדעס איז פארגעקומען אנ'אינצידענט; ווען רעפ. קראניג האט איבערגעגעבען, אז ס'זענען קאנפיסקירט געווארען בלעטער, אין וועלכע ס'איז געווען פערעפענטליכט א בריף פון מלוכה-פרעזידענט, איז אויף דער עסטראדע ארויף א פארשטעהער פון שטאט-סטאראסטווע און אויפמערקזאם געמאכט דעם פארזיצער ראנילעוויטש, אז דער אויסדרוק „קאנפיסקירען דעם פרעזידענט" איז א בעליידיגונג פאר'ן ראש פון דער מלוכה, און אויב דער פארזיצער וועט דערויף נישט רעאגירען, וועט דער מיטינג אויפגעלעזט ווערען און רעפ. קראניג וועט צוגעצויגען ווערען צו פעראנטווארטליכקייט. בשעת מעשה איז אין זאל אויסגעבראכען א טומעל, געשריי און פייפעריי. רעפ. צערבע האט זיך איינגעגעבען די סיטואציע צו בעהערשען און דער אינצידענט איז ערלעדיגט געווארען.

ענגליכע אינצידענטען זענען פארגעקומען עטליכע מאל.

צום סוף איז אנגענומען געווארען א רעזאלוציע, אין וועלכער די פערזאמעלטע ערקלערען, אז זיי וועלען מיט אלע כוחות פערטיידיגען די רעכט, וועלכע דער ארבייטער-קלאס האט זיך ערוארבען. די רעזאלוציע טרעט שארף ארויס געגען דעם קאנסטיטוציע-פראיעקט פון דער סאנאציע און זאגט אן ענערגיש ארויסצוטרעטען געגען יעדען פרווב מיט כוח איינצופיהרען א נייע ארדנונג. די רעזאלוציע ווארפט אויך פאר דער רעגירונג, אז זי איגנארירט די אינטערעסען פון די ארבייטער.

די פערזאמלונג האט אויך בעשלאסען צו שיקען א דעפעשע צום מלוכה-פרעזידענט (א קאפיע צום סיים-מארשאלעק ראשינסקי) מיט דער ביטע אפצורופען די רעגירונג.

ביי שנאפס מיט קארטען

לאזט מען אין גאנג אויך מעססערס

(ר) יוזעף זובזשאק פון קראשעוו איז נעכטען געקומען צוגאסט קיין לאדז צו זיין בעקאנטען שימאן שקוראק אויף דאלנא 4, נאך א מאהלצייט מיט שנאפס האט מען זיך געזעצט שפילען אין קארטען. בעת'ן שפילען איז צווישען עולם אויסגעבראכען א סכסוך, שקוראק האט ארויסגעכאפט א מעסער און מיט איהם דערלאנגט עטליכע מאל דעם גאסט. יענער איז געפאלען, בענוסענדיג זיך מיט בלוט. שקלאראק איז אנטלאפען. די שכנים האבען צו זשובזשאק'ן ארויסגערופען פאגאטאוויע. ביי זשובזשאק'ן זענען פעסטגעשטעלט געווארען וואונדען אין בויך און אויף די הענט.

קאנטראל-פערזאמלונגען פון יאהרגאנג 1889, 1902 און 1904

היינט דארפען זיך צושטעלען

אין פ.ק.או. I (נאווא-טארגאווא 18) שערגאווצעס פון רעזערוו און לאנד-שטורם מיט און אהן געוועהר (קאטעגאריע A C1 C2 און D) וואס זענען געבוירען געווארען אין 1889, וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פון 2. 3. 5. 8. 9. און 11. פאליציי-קאמיסאריאטען און זייערע פאמיליען-נעמען הויבען זיך אן אויף

L Ł

מארגען – M

אין פ.ק.או. לאדז II (נייע ציגעל-גאס 51) היינט, די געבוירענע אין 1904 י., וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 14. פאליציי-קאמיסאריאט און זייערע פאמיליען-נעמען הויבען זיך אן מיט די בוכשטאבען

A B C D E F G H Ch I J K

מארגען אלע איבריגע

נייע טעלעפאנישע פערבינדונג מיט אויסלאנד

ווי עס אינפארמירט דער טעלעגראפען-אמט אין לאדז וועט פונ'ם 15 דעצעמבער געעפענט ווערען א טעלעפאנישע קאמוניקאציע מיט שוועדען, מיט די שטעט מאלמע, מעטעבערג און שטאקהאלם.

פונ'ם 1 דעצעמבער אן וועלען שוין זיין טעלעפאנישע פערבינדונגען מיט יוגאסלאוויען, מיט די שטעט בעלגראד, לובלאן און זאגרעב.

נישט ריכטיגע קלאגען

וועגען שטיצע פאר ארבייטסלאזע

דער לייטער פון ארבייטסלאזען-פאנד אין לאדז מעלדעט, אז די קלאגען, אז דאס ארבייטס-מיניסטעריום האט אנגעהויבען די אקציע אויסצוצאהלען אינטערשטיצונגען פאר די ארבייטסלאזע, וועלכע האבען פערלוירען זייער רעכט צו דער אונטערשטיצונג, האבען נישט קיין גרונד. דער לאדזער ארבייטסלאזער-פאנד האט אין דער הינזיכט קיין דירעקטיוועו נישט.

30 יאהר לאדזער פאגאטאוויע

עס איז געווארען 30 יאהר זייט עס איז ענטשטאנען די שטעטישע פאגאטאוויע – דער ארגאניזאטאר פון דער פאגאטאוויע איז געווען דער פערשטארבענער אין דעם לויפענדען יאהר ד"ר פינקוס.

אין משך פון די 30 יאהר האט די פאגאטאוויע אינטערווענירט 11.200 מאל.

צוזאמען מיט דער אינסטיטוציע האט געפייערט דעם 30-יעהריגען יובילייי פון זיין ארבייט דער עלטסטער סאניטאר פון דער שטעטישער פאגאטאוויע יאן וואלניאק.

א נייע אדרעס פון ארבייטער-עמיגראציע-ביורא

די ארבייטער-עמיגראציע-ביורא, וועלכע האט זיך ביז איצט געפינען אין ווארשא אויף פשעיאזד 13, האט זיך איבערגעטראגען אין א נייעם לאקאל אויף לעשנא 3, פראנט, 2 שטאק. אלע עמיגראנטען, וועלכע ווילען זיך פון איצט אן ווענדען אין ארבייטער-עמיגראציע-ביורא שריפטליך אדער מינדליך, מוזען זיי דאס טון שוין אויף דעם נייעם אדרעס אויף לעשנא 3.

די ביורא איז ווייטער, ווי ביז איצט, אפען עדען טאג פון 9 ביז 3 א חוץ זונטאג און חגאות.

דער נייער פאסט-אדרעס איז:

Robotnicze Biuro Emigracyjne
Warszawa, Leszno 3.

Dr. med. STUPEL
12 Szkolna 12
ספעציאליסט פאר הויט-, האר און וענערישע קראנקהייטען, מענער-שוואכע, לישיי און ראק, רענטגען-שטראהלען און קווארץ-ליכט, עלעקטרא-מעדיצין.
נעהמט אן פון 6 ביז 9 אין אווענד

א פּאָר פּרעהליכע מאַשיניסטען

לאָזען זיך וואויל געהן אויף א סדום-אופן

פערנאַרען יונגע מיידלעך און בעגעהען שענדליכע מעשים

שיעראַדז איז נישט די איינציגע שטאָט וועלכע האָט איצט די סענסאַציע מיט א שענדער פון מינדעריעהריגע מיידלעך: די הויפּט-שטאָט פון לעטלאַנד – ריגע האָט אויך איצט. און ווי עס פּאַסט פאַר א הויפּטשטאָט, נאָך א גרעסערע סענסאַ-ציע פונ'ם זעלבען שניט, נאָר מיט א ברייטע-רען פּערנצהם.

דער סקאַנדאַל אין ריגע איז אויפגעדעקט געוואָרען אויף פאָלגענדען אופן:

א געוויסע פרוי האָט דורכגעהענדיג דעם דוג מעלגיטשנע און גאַנויסקע, בעמערקט איהר מינדעריעהריג טעכטערל איבערלויפען די גאַס און אריין אין הייזעל פון דער שטעטישער וואַסער-לייטונג.

דאָס האָט די פרוי פּעראינטערעסירט: זי האָט בעוואוסט, אַז איהר קינד האָט נישט וואָס צוטון אין דעם הייזעל, און זי האָט בעשלאָסען אָפּצו-וואַרטען ביז דאָס מיידעלע וועט צוריק אַרויס-קומען, זי איז געשטאַנען פאַר דעם הייזעל עט-ליכע מינוט און בעמערקט אין דער זייט אריינ-געהן נאָך עטליכע מיידלעך. דאָס האָט די פרוי נאָך מעהר פּעראינטערעסירט און זי האָט בע-שלאָסען אכטונג צו געבען, וואָס עס טוט זיך אין דער וואוינונג פון די מאַשיניסטען פון דער סטאַנציע, געוויד גראַוזע און סעווישקע, וועגען וועלכע עס האָבען קורסירט נישט קיין גוטע קלאַנגען אין שטאָט.

די פרוי האָט געפּענט די טיר אין דעם צימער פון די מאַשיניסטען, און דערזעהן איהר טעכטערל, וועלכע האָט צוזאַמען מיט נאָך עט-ליכע מיידלעך נאַקעט געטאַנצט. די מאַשיניסטען האָבען די קינדער מכבד געווען מיט צוקערלעך און זיסיגקייטען.

די פרוי האָט באַלד אָהיימגענומען איהר טעכטערל און וועגען דעם גאַנצען ענין איבער-געגעבען די אויספאָרשונגס-פּאָליציי. עס איז פער-אָרדענט געוואָרען א גענויע אויספאָרשונג. די שכנים פון די מאַשיניסטען האָבען דערצעהלט, אַז שוין פונ'ם מיט'ן זומער אָן קומען צו די מאַשיניסטען צוגאַסט מיידלעך אין עלטער פון 13-6 יאָהר.

די מאַשיניסטען געבען די קינדער נישט נאָר צוקערלעך, עפּעל, זיסיגקייטען, נאָר אויך געלד, אין הייסען זיי מיטברענגען נאָך קאָלע-זשאַנקעס, וועלכע זיי זענען אויך מכבד מיט פערשידענע גוטע זאַכען.

די „גוטע פעטערס" זענען באַלד געוואָרן פּאָפּולער צווישען דעם קליינוואַרג פון דעם נאָ-הענטסטען קוואַרטאַל, און די קינדער פלעגען אָפּט און גערן בעזוכען דאָס סטאַנציע-הייזעל, די מאַשיניסטען האָבען צוגעשט די קינדער נאָר מכבד געווען, נאָכדעם האָבען די קינדער גע-טאַנצט נאַקעטערהייט, דערביי האָט גראַוזע אָנ-געזאָגט די קינדער, אַז אויב זיי וועלען עפּעס דערצעהלען די עלטערן וועט ער זיי דער'הרג'ענען. די קינדער זענען געווען אַזוי אָנגעשראָקען פון דער דראָהונג, אַז זיי האָבען ווירקליך קיי-נעם גאָרנישט דערצעהלט.

וויפיל קינדער עס פלעגען קומען צו די מאַשיניסטען איז נישט געלונגען פעסטצושטעלען, ווייל א סך עלטערן זאָגען נישט אויס, אַז אויך זייערע קינדער האָבען געהערט צו דעם „טאַנק-קלאַס" פון די מאַשיניסטען.

די מעדיצינישע אונטערזוכונג האָט אָבער פעסטגעשטעלט, אַז די קינדער זענען נישט גע-ווען פערגיוואַלטיגט, אָלץ אײַנ' הייסט עס אָפּ-געקומען מיט „טאַנץ אָווענדען", די טאַנץ-אָווענ-דען האָט אָרגאַניזירט דער מאַשיניסט סעווישקע. זיין חבר גראַוזע איז געווען נאָר א „צושויער". סעווישקע, א בחור פון א יאָהר 40, איז געווען זעהר פערוואונדערט, וואָס מען אַרעסטירט איהם, ער האָט ערקלערט, אַז ער זעהט נישט איין קיין פערברעכען אין דעם, וואָס ער פלעגט פערבעטען צו זיך קינדער, זיי מכבד זיין, און פאַר פערוויילונגען זיי בעטען טאַנצען, כדי די טענץ זאָלען זיין אינטערעסאַנטער, פלעגט ער פאָרלעגען די קינדער זיך אויסצוטוען, וואָס די קינדער האָבען זעהר גערן און אָהן צוואַנג אויס-געפיהרט; ער האָט די קינדער קיין שלעכטס נישט געטון.

סעווישקע איז שוין אָבער מאָר א פערברע-כען פון עראָטישער נאַטור איין מאָל פער'משפּט געוואָרען, און אָפּגעזעסען אין טיורמע די שטראָף.

די קרימינאַל-פּאָליציי פיהרט ווייטער די אויספאָרשונג, וואָס ברענגט וואָס אַמאָל מעהר ליכט און פּרטים אין די „טאַנק-אָווענדען".

א צוועגעל אין קראַנקענס בויך

אומפאַרזיכטיגקייט פון א דאקטאר האט שיער נישט דערפיהרט א יודישען סטודענט צו א פריהצייטיגען טויט

אין לעמבערגער „מאָרגען" לייענען מיר:

א היגער דאָקטאָר האָט מיט א צייט צוריק אָפּערירט אויף „בלינד-דאַרם" דעם 22-יאָהריגען פילאָזאָפיע-סטודענט מאַרקוס וויבער פון יאַראָס-לאַוו. כדאי צו בעמערקען, אַז וויבער האָט אַרום האַלבער נאַכט בעקומען דעם ערשטען מאָל שרעק-ליכע יסורים. מען האָט דערום גערופען דעם דאָק-טאָר, וואָס וואוינט אין דעם זעלבען הויז, וועל-כער האָט ערקלערט, אַז דאָס זענען ממנים פון „שלעפּע קישקע", און געראָטען תיכף דורכצופיה-רען די אָפּעראַציע, ווייל אין אַנדערען פאַל קאָן זיך מאַכען ווייטער, וואָס ס'איז געפעהרליך און קאָן דערפיהרען צו טרויעריגע קאָמפּליקאַציעס. מניה ביה האָט דער דאָזיגער דאָקטאָר ערקלערט, אַז ער וואָלט זיך געקאָנט אונטערנעהמען דורכ-צופיהרען די דאָזיגע אָפּעראַציע און ער וועט נישט טייער פערלאַנגען.

די משפּחה פון קראַנקען האָט מסכים געווען. דער דאָקטאָר האָט אַרום האַלבער נאַכט דורכגע-פיהרט די אָפּעראַציע. נאָך אַלעמען האָט ער ער-קלערט, אַז די אָפּעראַציע איז געלונגען און א 2 וואָכען שפּעטער איז דער קראַנקער געזונד גע-וואָרען.

ער האָט זיך נאָר בעקלאָגט אויף ווייטערע ווערטאַגען אין בויך. דער דאָקטאָר, וואָס האָט איהם אָפּערירט האָט ערקלערט, אַז ס'איז גאָר-נישט, און בקרוב וועט איהם בעסער ווערען אָבער א קורצע צייט שפּעטער האָט איהם דער בויך אָנגעהויבען צו ווערען געשוואָלען און די יאַראָסלאַווער דאָקטוירים האָבען נישט געוואוסט פון וואַנען דאָס נעהמט זיך.

איז מען מיט'ן קראַנקען געקומען קיין לעמ-בערג און געקומען צום פּראָפ. רענסקי. נאָכדעם, ווי ער האָט זיך בעקענט מיט'ן גאַנצען זאַכפער-האַלט, האָט ער געהייסען דעם קראַנקען רענט-גענירירען.

עס האָט זיך באַלד אַרויסגעשטעלט, אַז דער „אָפּעראַטאָר" האָט אין בויך איבערגעלאָזט נאָך דער אָפּעראַציע א ניקלענע 3 צענטימעטערדיג לאַנ-גע פּינצעטע. דערפון האָט זיך געמאַכט אייטער. און צוליב דעם, וואָס א צייט לאַנג האָט מען נישט געוואוסט וואָס ס'איז געשעהן האָט זיך אין בויך אָנגעזאַמעלט פיל אייטער און היינט-מאָרגען האָט געדראָהט, אַז ס'זאָל צוטרעטען א בויכפעלען-ענט-צינדונג, אַלזאָ, א סכנות נפשותדיגע קראַנקהייט.

פּראָפ. רענסקי האָט תיכף פעראָרדענט דורכ-צופיהרען די אָפּעראַציע, וואָס איז אויך געשעהן אונבזה האופן איז דער יונגער יאַראָסלאַווער יודי-שער סטודענט אָפּגעראַטעוועט געוואָרען פון טויט.

ווי מען גיט איבער האָט וועגען דער גאַנצער מעשה פּראָפ. רענסקי געמעלדעט דער פּראָקוראַ-טור, וועלכע האָט געגען דעם שולדיגען דאָקטאָר פערפיהרט א אויספאָרשונג.

Dr. med. J. Lubicz

ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 41-46

קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען,
פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער.
איינציגע פּראַצאָווניע פון זעמטליכע אָרטאָפּעדישע
אַפּאַראַטען, ווי: תקלאָדקעס אויף פּלאַטפוס, קונסט-
ליכע פיס, גאָרסעטען א. ז. וו. קאָנסולטאַנץ פון 5—7 אָוו.
צוריקגעקעהרט.

איינשטיין-ארכיוו ביי דער העברעאישער אוני-ווערזיטעט אין ירושלים

(אויפרוף)

מיט איינינע חדשים צוריק האט די גאנצע ציוויליזירטע וועלט נעפייערט דעם פופציג-יעהריגען יובילעאום פון אלבערט איינשטיין. דער יודישער קיבוץ כמעט אין דער גאנצער וועלט האט אויסגענוצט די דאזיגע געלעגענהייט אום אויסצודריקען זיין שטאלץ און פערעהרונג פאר דעם גרויסען זוהן פון אונזער פאלק.

מיט א בעזונדערען געפיהל פון אכטונג און דאנקבארקייט קוקט אבער דער העברעאישער אוני-ווערזיטעט אויף אלבערט איינשטיין, וועלכער האט פאר דעם אוניווערזיטעט זעהר פיל אויפגעטון: איינשטיין איז געווען דער ערשטער, וועלכער האט פון דער קאטעדרא פון אוניווערזיטעט געהאלטען א וויסענשאפטליכען פארטראג, און דעם אריגינאל-מאנוסקריפט פון זיין אלגעמיינער רעלאטיוויטעטס-טעאריע האט איינשטיין אוועקגעשענקט דער אוניווער-זיטעטס-ביבליאטעק.

אין דער איבערצייגונג, דאס די אוניווערזיטעטס ביבליאטעק אין ירושלים דארף ווערען די צענטראל זאמעלשטעלע פון אלע פובליקאציעס, וואס האבען עפעס א שייכות צו דער שאפונג פון אלבערט איינ-שטיין, האט זיך געבילדעט א קאמיטעט, וואס האט דעם צוועק צו שטיצען ווי מעגליך די ביבליאטעק אין איהר דאזיגער זאמעלארבייט. אלעס, וואס האט נור א שייכות צו איינשטיינ'ס שאפונג, אלעס, וואס איז געזאגט און געשריבען געווארען פאר אדער געגען זיין טעאריע, וועט אונבעדינגט זיין זעהר אינטערעסאנט און וועט האבען א גרויסען ווערט פאר די קומענדיגע דורות.

מיר ווענדען זיך דעריבער צו אלע פערעהרער פון אלבערט איינשטיין, ווי אויך צו אלע פריינד פון דער ירושלים'ער ביבליאטעק מיט דער ביטע שטענדיג צוצושיקען דער ביבליאטעק אלעס וואס איז, סיי שוין ביז יעצט פערעפענטליכט געווארען וועגען דער פערזענליכקייט און וועגען דער שאפונג פון אלבערט איינשטיין, סיי דאס וואס וועט וועגען דעם שפעטער ערשיינען: ביכער, וויסענשאפטליכע פארשונגען אדער פאפולערע דארשטעלונגען, אר-טיקלען, גענצליך אדער טיילווייזע געווידמעט איינ-שטיינ'ס טעאריע, זאגאר קורצע נאטיצען, פערזען, אנעקדאטען א. ז. וו. אין אלער ארט צייטונגען, אין אלע שפראכען און אין וועלכער עס איז פארם. עס זענען אויך זעהר געווינשען פארטרעטען און קאריקאטורען, בריף פון איינשטיינ'ען אדער פון אנדערע אנגעזעהענע פערזענליכקייטען, אויב זייער אינהאלט בעריהרט די פערזענליכקייט אדער די שאפונג פון איינשטיין. אין אזעלכע פאלען, ווען דער אריגינאל איז אבסאלוט אונמעגליך אריבער-צושיקען, ווערט געבעטען וועניגסטענס צוצושיקען אנ'אויסצוג אדער א קאפיע.

פאר דעם קאמיטעט צו שאפען איינ-שטיינס ארכיוו ביי דער אוניווערזיטעטס-ביבליאטעק אין ירושלים ד"ר אברהם שוואדראן.

אלע זענדונגען ווערט געבעטען צו ריכטען אין די ביבליאטעק אויף די אדרעסע:

(Hebrew University Librery Jerusalem),

מיט דער בעמערקונג „איינשטיין-ליטעראטור". אדער צו דער געזעלשאפט „פריינד פון העברעאישען אוני-ווערזיטעט אין ירושלים".

ווארשא, נרושיבאווסקא 26|28 טעל. 71-318.

דער מאַלפּע-מענטש

(סענסאַציאָנעלער ראָמאַן) 70

— וואו איז אָדעלע פערשוואונדען?

דאס איז געווען די הויפּט-פראַגע וועלכע מען האט געדאַרפט פאר יעדען פרייז תיכף לעזען.

וואו איז פערפאלען געוואָרען דער באַראָנעט?

פארוואס איז די טיר פון שלאס געווען ברייט אויפגעפראלט?

קיינער פון די דינער האט עס נישט געוואוסט, און מאריס האט געזעהן אז זיי זאָגען קיין ליגען נישט.

געוואוסט האבען עס נאר: גרעגאָרי פען, דאס מיידעל און די מאלפע... אויב נאר...

מאריס איז ארויסגעלאָפען אין קארידאר, וואו א פאליציאַנט האט זיך געפרובט צו דערמינטערען סטעללאַ'ן.

— זי איז שוין איינמאל געקומען צו זיך, און האט ווידער פערלוירען דאס בעוואוסטזיין, — האט דער פאליציאַנט געמאָלדען — איך האב זי גאר-נישט בעוויזען פונאנדערצופרעגען... זי האט זיך אויפגעהויבען און אויסגעשריגען: „דערהרגעט איהם, אָדעלע"! און איז ווידער פערחלשט געוואָרען.

— הייסט עס, אז זי האט איהר געזעהן! — האט מאריס אויסגערופען.

עס איז אנגעקומען דער פאליציאַנט, וועלכער האט געמאָלדען, אז ער האט געזעהן א שאָטען פון א מענשען וואס איז שנעל אריבערגעשפרונגען איבער דער וואנד זיך געלאזט לויפען צום שלאס, און וואס האט זיך דערנאָך צוריקגעקעהרט און פער-שוואונדען געוואָרען אין פעלד.

— דאס איז באָג! — האט מאריס געזאגט — ער איז דא נישט געווען, ווען מיר זענען אנגעקומען... ער איז אריין אין הויז ווען מיר זענען געווען אויפ'ן איבערשטען שטאָק.

די געהיים-אַגענטען פונ'ם אויספאָרשונגס-אמט האבען געפונען דעם אויטא וואס האט געבראכט אָדעלען.

דאס איז געווען סטעללאס אויטאָמאָביל, און מאריס'ען איז איינגעפאלען, אז די ארטיסטקע האט זיך בעטייליגט אין אוועקרייבען דאס מיידעל.

שפּעטער האט ער זיך דערוואוסט, אז פען האט פערשפאַרט די ארטיסטקע אין צימער, פער-האלטען דעם שאָפער אין קיך, און אליין, אריינ-זעצענדיג זיך אין אויטא, אוועקגעפאָהרען קיין טשי-טשעסטער.

ער האט פשוט אויסגערעכענט, אז אָדעלע קאן אַוודאי סטעללאס אויטא, און זי וועט נישט חושד זיין, אז זי איז אריינגעפאלען.

מאריס'ען האט זיך געדאכט, אז ער ווערט משוגע.

דער „קאַפּ-פאַנגער" און דאס כאַפּען איהם איז אוועק אויפ'ן צווייטען פלאַן:

מ'האט געדאַרפט צו ראַטעווען דעם כבוד און דאס לעבען פונ'ם מיידעל.

— אויב איך וועל זי נישט געפונען, וועל איך משוגע ווערען! — האט מאריס א זאג געטון מיט א שטילער קלאַנגלאָזער שטימע.

רושעק געוואָרט האט געוואלט עפּיס ענט-פערען, נאר נישט בעוויזען...

אין דער נאַכט-שטילקייט האט זיך דערהערט א שניידיגער האַרץ-רייסענדער אויסגעשריי. א פראַסט און אַרויך, איבער'ן אלטען רעזשי-סערס לייב.

— ראַטעוועט! ראַטעוועט!

ס'איז שווער געווען צו דערקענען אין דעם הילף-געשריי, ווער ס'איז, נאר מאריס האט תיכף דערקענט גרעגאָרי פען'ס קול!

קאַפּיטעל דריי-און-דרייסיג

וואס האט פּאסירט מיט אָדעלע'ן?

פון צייט צו צייט פלעגען אָדעלען בעפאלען ספקות אין בעצוג צו איהר פילם-קאריערע.

קיינמאל זענען די דאזיגע ספקות נישט געווען אזוי פייניליך ווי אין יענעם אָוונט, און זי האט זיך בחנם געפּרובט צו קאָנצענטרירען דעם געדאַנק איבער די טעכנישע פּרטים פונ'ם סצענאַר.

דער געדאַנק איהרער האט זיך מיט עקשנות צוריקגעקעהרט צו מאריס'ען, און די אויפרעגונג איהרע האט געקעמפט מיט א געפיהל פון חרטה.

צום מעהרסטען האט זי זיך אליין געמאכט פארוואורפען.

ענדליך איז זי געקומען צום אויספיהר, אז אר-בייטען אין דעם אָוונט וועט זי סיי-ווי נישט קענען, האט זי צונויפגעוויקעלט דעם כתב-יד, איבערגע-בונדען איהם מיט א שנירעל און ארונטערגערוקט אונטער'ן קישען.

מילא, אינדערפריה וועט מען שוין זעהן!

דאס בעסטע איז געווען אוועקצולעגען זיך, און זיך בעמיהען איינצושלאפען.

אָדעלע האט ארונטערגענומען דאס קלייד און פונאנדערגעלאזט די האָהר.

ערשט אין דער טיר האט אנגעקלאפּט די באַ-לעבאָסטע.

— פונ'ם מיסטער נעוובארט? — האט אָדעלע פערוואונדערט אויסגערופען — אינמיטען נאכט?

— יא, פריילין! ער האט בעשלאסען צו ענ-דערען דעם פלאן פון דער מאָרגענדיגער אויפ-נאהמע, און בעט אייך תיכף צו איהם צו קומען... ער האט נאך אייך געשיקט אַנ'אויטא... פריילין מענראזא וועט אויך שפּילען...

— א! — האט מיט צער אויסגעזאגט דאס מיידעל.

הייסט עס, אז איהר קאריערע האט זיך גע-ענדיגט... אבער סיי-ווי-סיי וועט זי אויביג דאנקבאר זיין דעם שיקזאל, פאר די עטליכע טעג, וואס זענען פאר איהר געווען א גן עדן.

— גוט, איך גיי באלד ארונטער! — האט זי געענטפערט.

מיט ציטערדיגע הענד האט זי פערקנעפּעלט דאס קלייד.

ס'קאן זיין — אפשר האט מען נעגעבען סטע-ללאַ'ן צו שפּילען אנ'אנדער ראליע.

אפשר האט נעוובארט בעשלאסען אריינצו-פיהרען אין פילם נאך א העלדין, וועט דאך דאן די ראליע פון ניועללא אויסגעבלייבען פאר איהר...

די געדאנקען זענען שנעל געלאָפען אין איהר בעאונרוהיגטען, צעטומעלטען קאפּ.

ארויסגעהענדיג פון צימער, האט זי זיך דער-מאנט, אז נעוובארט האט זי געבעטען מיטצונעהמען מיט זיך דעם סצענאר.

זי האט זיך דעריבער אויף א ווייל צוריקגע-קעהרט זוכען, אבער זיך נישט געקאנט דערמאהנען וואו זי האט איהם פערשטעקט.

א פערצווייפעלטע, מורא האבענדיג צו פער-שפעטיגען, האט זי זיך געווענדט צו דער באלע-באסטע:

(פאָרטזעצונג קומט).

50-יעריגער געבורטס-טאג פון י. גרינבוים

אויפרוף פון יובילײ-קאמיטעט

צו די יודען אין פוילען!

דעם 15-טען דעצעמבער ה. י. ווערט געפייערט דער 50-יעהריגער געבורטס-טאג פון יצחק גרינבוים.

שוין 30 יאהר שטעהט יצחק גרינבוים אין אונאויפהערליכען דינסט פונ'ם יודישען פאלק. 30 יאהר פיהרט ער דעם גרויסען, עקשנות'דיגען קאמף פאר די יודישע רעכט, פאר דער יודישער אויפלעבונג, פאר א בעסערען און שענערען מארגען. זיין גרויסע נשמה און אלע זיינע אויסערגעוועהנליכע פעהיגקייטען האט יצחק גרינבוים געשטעלט אין רשות פון זיין פאלק. אויף איין טאג, אויף איין שעה אפילו, האט ער נישט איבערגעריסען זיין אנגעשטרענגטע ארבייט פאר דער בעפרייאונג פון דער יודישער נאציע. שטענדיג וואכזאם, שטענדיג טריי, אייביג און אומעטום דער עהרליכער קריש-טאל-רייגער טוער און קעמפער — איז יצחק גרינבוים נישט דאס אייגענטום פון איין פארטיי — ער איז דאס אייגענטום פון גאנצען יודישען פאלק. ער האט געגנער, זאגאר פיל געגנער, אבער אפילו זיינע שארפסטע געגנער מוזען אנערקענען די גרויסקייט פון זיינע לייסטונגען לטובת דעם יודישען פאלק און מוזען בויגען דעם קאפ פאר דער ערנסט-קייט און עהרליכקייט, וואס בעצייכענען זיין גאנצע לעבענסלענגליכע ארבייט.

דער נאמען פון יצחק גרינבוים איז אונצע-רייסבאר פארבונדען מיט די גרעסטע און שענסטע אידעאלען פון יודישען פאלק, מיט זיין דראנג צו אויפלעבונג און צו בעפרייאונג אין ארץ ישראל און אין די לענדער פון גלות. די שענסטע בלעטער אין דער געשיכטע פון דער ציוניסטישער בעוועגונג אין די גלות-לענדער און אין דער געשיכטע פון דעם קאמף פאר אונזערע נאציאנאלע און מענשליכע רעכט אין די לענדער פון אונזער פערשפרייטונג — זענען פארייגעשריבען געווארען דורך איהם און דורך זיינע מוטיגע, גרויסע מעשים אין משך פון די גאנצע לעצטע דרייסיג יאהר.

דער קאמיטעט צו פייערען דעם 50-יעהריגען יובילעאום פון יצחק גרינבוים האט פראקלאמירט די פאלקס-זאמלונג פון א פאנד צו ערווערבען א **נחלה אין ארץ-ישראל פאר יצחק גרינבוים.**

מיר פאדערען אויף אלע יודען צו בעטייליגען זיך אין דער דאזיגער זאמלונג — ווער מיט טויזענדער און ווער מיט גראשענס — כדי דערמיט צו בעווייזען, אז, מיר, יודען, ווייסען אפצושאצען און צו ווירדיגען די גרויסע און עהרליכע ארבייט פון איינעם פון די בעסטע זיהן פונ'ם יודישען פאלק.

דער קאמיטעט צו פייערען דעם 50-יעהריגען יובילעאום פון יצחק גרינבוים

אברהם פאדלישעווסקי — פארזיצער, נח פינקעלשטיין — פארזיצער פון עקזעקוטיווע, ט. מ. אוסישקין (ירושלים), רעד. י. אפענשלאק, רעד. א. גאלדבערג, מ. גארדאן, יוסף גראוויצקי, סענ. ד"ר י. דאווידזאהן, א. ראפקין, דעפ. א. מ. תארטאקאווער, דעפ. ד"ר י. וויגאדזקי (ווילנא), ד"ר י. כהן, אינזש. י. לאנדסטאק — פארזיצער פון יוג. עקזעקוטיווע, ל. לעווינסאן, דעפ. ה. פארבשטיין, מגר. מ. פאליאקעוויטש — סעקרעטאר, רעד. אהרן צייטלין, ד"ר מ. קלומעל, סענ. מ. קערנער, דעפ. ד"ר י. ראזענבלאט, (לאדז), ד"ר יצחק שיפער, משה דאנציגערקראן — סעקרעטאר פון יוג. עקזעקוטיוו-קאמיטעט.

ווארשא, מרחשון תר"ץ.

אדרעס פאר געלד-זענדונגען:
לודזקי באנק דעפאזיטאווי ווארשא, זשאבייא 9.

שײטל־צן
צו מעסיגע פרייזען צו בעקומען ביי
פארזשוצקא, קאמיענא 5.

א צימער און א קוך אדער 2 צימער — אהן א קוך —
מיט א בעזונדערן איינגאנג אלס סובלאקאטאר ווערט פון זאפארט געזוכט. אפערטען אונטער "D".

2 צימער און א קוך
מיט בעקוועמליכקייט פון זאפארט איבערצוגעבען. פולנאצנא 22 ביי עלבוים

א צימער־שאמאט אויזן
אין א גוטען צושטאנד פרייזווערט צו פערקויפען
אויף פאמארסקא 14
ביי סענדער.

לעכער
מאשינאווע
ווערן אנגענומען
צו ביליגע פרייזען
ג. גארדמאן, ציגלנ. 29

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען
און ערצטליך-דענטיסטישער קאבינעט
ציערסקא 17 טעל. 16-33.

ד"ר ראסקאווסקי נאז, האלז, אויערן קר.	10—11 5—6 7—8
ד"ר ראזשאנער הויט און געשלעכט קר.	10—11 1—2
ד"ר גאלדשטיין - אינערן-קראנקהייטען פאלאק	1—2 7—8
ד"ר יאסמאן נערוון קראנקהייטען	12—2 און אוו.
ד"ר ראזענצווייג קינדער-קראנקהייטען	10-12 4-6
ד"ר פאפירני פרויען און געבורטס-הילף	11½-1 5-6
ד"ר קאנטאר כירורגישע-קראנק.	4½-5½ און 1—2
ד"ר ווינבערג אינג. חדרך לונגען	12—1, 6½—7½
ד"ר סטופעל רענטגען	12—2, 4—6
א. גראדענטשיק צאהן-ארצט	3—7
ג. ראוזעס צאהן-ארצט	3—2

צאהן-אנטראהלונג, בעליכטונגען, קוואנצען, מאסאזש א.א.וו.
פאר דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען
א רענטגען-אינסטיטוט
אפנאמען פון הויט קראנקהייטען און קאפ (פארך) מיט רענטגענשטראהלען, פאר בעשטראהלונג און דורכליי-כטונגען, קווארץ-לאמפע, דיאטערמיע, עלעקטראליזאציע, אלע מעגליכע שטראלונגען. א קודם פאר שטאמלער.
איבערנעמען שערטאך (שקארלאטין) פון 4—5 נאכט.

די לעטשניצע איז אויך אפען וואכען
וויזיט אין דער שטאט.
ערצט.-קאסמעטיש. גאבינעט
פר. מארקוס נעהמט אן פון 5—7 אווענד

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
זאוואדזקא 1.
פאר פאר ווענערישע הויט-קראנקהייט.
פאן מענער-שוועכע אנאליזען פון בלוט
און אויסלויף אויף סיפיליס און טריפער.
קאנסיליום מיט ספעציאליסטען פון אורא-
לאגישע און נערווען-קראנקהייטען.
קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער
הייל-קאבינעט קאסמעטיק.
— — עפענט פון 8 פריה ביז 9 אווענט. — —
פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכט.
[illegible]
זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.
— [illegible] —
וויזיט 3 ז.

Dr. med. **H. Lubicz**
צעגעלניאנא 43, טעל. 44-32
ספעציאליסט פאר הויט, ווענערישע און מענער-שוועכע קראנקהייטען, [illegible]
(הער-אויסמאל)
נעהמט אן פון 8—10 און פון 5—8 אווענד.

Kino MIMOZA
ul. Kilińskiego 178.
היינט און פאלגענדע טעג!
גרעסטער פלם-שלאגער!
די טענצערקע
אין דער הויפט-ראלע:
Dolores del Rio
ס'נעהמט אנטייל א גרויסער רוסישער כאר,
וועלכער וועט אויספיהרען א רייה רוסישע לידער.
פערגרעסערטער ארקעסטער. •• פערגרעסערטער ארקעסטער.

MIEJSKI KINEMATOGRAF OSWIATOWY
Wodny Rynek (róg Rokicińskiej).
Dla dorosłych:
SZECHEREZADA
(TAJEMNICA WSCHODU)
Dla młodzieży:
WILK i SZAKALE
Nad program: Obóz letni przysposobienia kobiet do obrony kraju w Gorczynie pod Kościerzyną.

Dr. H. WOŁKOWYSKI
צעגעלניאנא 25, טעל. 126-87
ספעציעל ארצט פאר הויט- און ווענערישע קראנקהייטען, מענער-שוואכע, אלע ארט אנאליזען, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען
נעמט אן פון 8-2 נ.מ. און פון 5-9 אוו.

א לאנגיעהריגער געוועזענער גערכטס-סעקרעטאר
שרייבט אלערליי ביטעס און קלאגעס,
קלויזולעס און זאבעזפיעטשע-
ניעס אין אלע שטעדט פון פוילען.
א גוטער ספעציאליסט אין מיליטער-עניינים
B. MANN, Piotrkowska 10.

צאהן-ארצט
St. Gelberg
וואוינט יעצט
14 Zawadzka 14
נעהמט אן פון 10-2 און פון 4-7 אין

טאפעציר-אנשטאלט און מעבעל-מאגאזין פון
Stanisław Gabała
לאדז, קאראלא 1 און פיעטריקאווער 108 אין הויף
בעזיצט אויף לאגער קאמפלעטע אהנדיכטונגען שלאף- און עס-צימער, קאבינעטען, סאלאניקעס און עגצעלנע מעבעל. גרויסער אויסוואהל פון אטאמאנעס, קאזעטקעס, שטוהלען און קלוב-מעבעל. צוגענגליכע פרייזען. איך גיב אויך אויף ראטעס

DR. MED.
L. Pikielny
אוראלאג
ספעציאל-ארצט פאר נירן, בלאז און הארן-קראנקייטן
8 NAWROT 8, tel. 2,19-90
נעהמט אן פון 4—7 אוועגד.
צוריקגעקעהרט.

בעקאנטמאכונג.
דערמיט מאך איך בעקאנט דער געעהרטער קונדשאפט, אז פון דעם 1. דעצעמבער ד. י. בין איך ארויסגעטרעטען פון שותפות פון ביורא
"VERITAS" פיעטריקאווער 31
און בין מעהר נישט פעראנטווארטליך פאר די אלע וועקסלען, וואס שותף ה' לעווין האט גענומען צום אינקאסירען. מיט אכטונג **א. פאגעלמאן**
פיעטריקאווער 16 (פאלודניאווע 3)
בעמערקונג: גלייכצייטיג נעהם איך אן פריוואט פער-שוידענע וועקסלען אויף אינקאסע מיט פולער רע-עלער פעראנטווארטליכקייט.
12042

Dr. med. I. WAJNBERG
Cegielniana 47, tel. 26-02
צוריקגעקעהרט
אינערליכע קראנקהייטען.
ספעציעל פאר לונגען- און הארץ-קראנקהייטען.
בעשטראהלונגען און קינסטליכע בערג-זון.
נעמט אן אין דער היים פון 3—5 נאכמיטאג.

בעקאנטמאכונג.
אויף **שקאלנא 6**, ווערט געעפענט
א רעכטסקאנסולטענטן-ביורא
מיט ערשטקלאסיגע קרעפטען. עס ווערט געשריבען אלערליי ביטעס, קלאגעס, קלאוזולעס און רעקורסען, ספעציאליסט אין **שטייער-ענינים**, פיהרט אדורך אלערט אפעראציעס, ווי אויך איבערזעצונגען אויף פערשידענע שפראכען: אין ענגליש, פראנצויזיש, דייטש, פויליש, רוסיש אז"וו, קויפט אויס פאטענטען, אלעס ווערט פינקטליך און רעיעל אויסגעפיהרט.
יעדען טאג פון 4—6 א זייגער ווערט ערטיילט אינפארמאציעס אין שטייער-ענינים אומזיסט. מיט די אלע אווי-בענדערמאהנטע פראגען זיך צו ווענדען אין רעכטסקאנסו-לענטען-ביורא **שקאלנא 6**
פ. ראזענצווייג, שקאלנא 6.
אויפ'ן וואונש פון קליענט, קום איך אויך אהיים.

מה שהיה הוא שיהיה, ומה שנעשה הוא שנעשה!
זא זאלסטו ווייטער קומען צו לויפען אין בעוו.
רעכטסקאנסולענטען-ביורא צו ה'
מאנעלא, פיעטריקאווער 17
(זאכאדניא 52) טעל. 148-79
וואו עס ווערט ערלעדיגט און געשריבען
אלערליי ביטעס: ציווילע, קארנע,
האנדלאווע, אפעלאציעס, אדוואקאניעס, קלאוזולעס, זאבעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען,
וועגען דירות אין אורזשאנד ראזיעמטשי, ווי
אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען.
מיט אכטונג
מאנעלא, רעכטסקאנסולענט
פעטריקאווער 17.

Dr. med.
J. Sadokierski
כטאמאטאלאג
ספעציאל-ארצט פאר מויל- און קיפער-כירורגיע
צאהנפלייש-קראנקהייטען
רענטגען-דיאגנאסטיק. נעהמט אן פון 3—7
פיעטריקאווער 164, טעל. 27-83.

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען
און דענטיסטישער קאבינעט.
גדאנסקער 11, טעלעפאן 37-63
עפען פון 9 פריה ביז 7 אוועגד.

ד"ר אימיך נאז, האלז, אויערן קר	4½—5½
ד"ר קרשנער קינדער-קראנקה.	9-11 3-4½
ד"ר שיסמאן אינערליכע קראנקהייטען	10—5
ד"ר ליביטש הויט און געשלעכט-קר.	12½—1½
ד"ר שמירנפלד נערווען און גייסטיגע קר.	1—2
ד"ר גאלדבלאט אויגען-קראנקה.	12½—1½
ד"ר חיים כירורגישע קראנקהייטען	2—3
ד"ר שפראלאוסקי פרויען-און געבורטס-הילף	4½—5½

[illegible] שטראך-שטערונגען ווי שטאמלען א.א. [illegible] קינסטליכע בערג-און-בעשטראהל. איני-[illegible] עלעקטריזאציע [illegible]
איםפונגען נעגען שקארלאטין.
פאר דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען
א רענטגען-אינסטיטוט.

ד"ר לאזשינסקי סטאמאטאלאג
צאהן-ארצט 10—1 3—6
קינסטליכע צייהן, קראנקען, פלאמבען א. א. ה.

די לעטשניצע איז אויך אפען וואכענ

אנאנסען-פרייז פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען
אין טעקסט—40 " " " " 60— " " " 4 "
פאר א מילימעטער-שורה: נאכ'ן טעקסט—12 " " " " 18— " " " 8 "
אונטער דער שטאט 50 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. א ווארט

אבאנאמענטס-פרייז: אין לאדז — 5 זל. א חודש מיט אפטראגען א היים; אויף דער פראווינץ — 6 זל. א חודש; אין אויסלאנד — 8 זל.
פאר'ן אינהאלט און טערמינען פון די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך
די אדמיניסטראציע איז אפען בייטאג און ביינאכט.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.